

Självständigt arbete på grundnivå

Independent degree project – first cycle

Socialt arbete
Social work

Skapande verksamhet i socialt arbete
En översiktsanalys

Helén Ögren

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

Campus Härnösand Universitetsbacken 1, SE-871 88. **Campus Sundsvall** Holmgatan 10, SE-851 70 Sundsvall.

Campus Östersund Kunskapens väg 8, SE-831 25 Östersund.

Phone: +46 (0)771 97 50 00, Fax: +46 (0)771 97 50 01.

MITTUNIVERSITETET

Avdelningen för Socialt arbete

Examinator: Masoud Kamali, Masoud.Kamali@miun.se

Handledare: Mats Blid, Mats.Blid@miun.se

Författare: Helén Ögren, heoh1102@student.miun.se

Utbildningsprogram: Socionomprogrammet, 210 hp

Huvudområde: Socialt arbete

Termin, år: VT, 2014

Abstract

Tidigare forskning om skapande verksamhet i socialt arbete berör ofta bara *en* form av skapande, riktad till en specifik målgrupp som exempelvis konst eller trädgårdsodling för gruppen psykisk ohälsa eller teater för gruppen funktionshindrade. Denna studie syftar till att undersöka hur skapande verksamhet, oavsett form fungerar som metod i socialt arbete.

Skapande verksamhet i socialt arbete, är en kvalitativ studie som bygger på deltagares upplevelser av att använda sig av skapande metoder, inom det sociala arbetets verksamhetsfält.

Studiens teori utgår ifrån analysmetoden grounded theory och bygger på intervjumaterial ifrån fyra fokusgrupper som representerar olika sociala verksamheter i Sverige.

Bättre självförtroende, identitetsskapande och lättare integration i samhället är några av slutsatserna som presenteras.

Förord

Ett stort tack till de verksamheter och alla deltagande respondenter som gjort denna studie möjlig, genom att på ett personligt sätt delge sina upplevelser av att arbeta med skapande verksamhet, utan er hade det inte blivit ett så innehållsrikt material.

Jag vill också tacka min handledare Mats Blid, för att du trodde på min uppsatsidé och val av analysmetod samt för konstruktiv kritik under vägen.

Stort tack också till Mamma, Amelie Friberg, Elin-Amanda Brantmo och Maria Gustafsson som funnits som bollplank och stöd.

Allra sist vill jag tillägna mitt största tack till Skaparen av himmel och jord som också skapat människan med förmågan att kunna skapa.

Helén Ögren

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Problemformulering	2
1.3 Syfte och frågeställningar	3
1.4 Centrala Begrepp	3
2. Tidigare forskning	4
2.1 Kreativitet	4
2.2 Skapande verksamhet inom svensk rehabilitering	5
2.3 Identitetskapande	5
2.4 Ökat självförtroende och självförtroende	6
2.5 Kontaktskapande och gemenskap	6
2.6 Ett kommunikationsmedel till övriga samhället	7
2.7 Känsla av meningsfullhet	7
2.8 Förebygger stress	8
3. Teoretiska perspektiv	9
4. Metoddesign	10
4.1 Metodval	10
4.2 Litteratursökning	11
4.3 Urval	11
4.4 Intervjuernas genomförande	12
4.5 Transkribering	12
4.6 Analysmetod och kodning av intervjumaterial	12
4.7 Etiska hänsynstaganden	13
5. Resultat och analys	13
5.1 Presentation av verksamheterna och respondenterna	14
5.1.1 Verksamhet 1	14
5.1.2 Verksamhet 2	14
5.1.3 Verksamhet 3	14
5.1.4 Verksamhet 4	15
5.2 Frihet och "fritt" skapande både "läskigt" och "förlösande"	15
5.2.1 Självförtroendet växer av att "våga"	16
5.3 Identitetskapande och utvecklande	17
5.4 Någonting konkret, praktiskt samt avstressande	17

5.5 Påverkan på fritiden	18
5.6 Betydelsefulla stimuli och sidofaktorer till skapande	19
5.6.1 Djurs betydelse.....	19
5.6.2 Yoga och mindfulness.....	19
5.6.3 Åldersfaktorer.....	20
5.7 Kontaktskapande och ökad social påverkan	21
5.7.1 Gruppdynamiska faktorer	21
5.8 Skapandet som kommunikationsmedel med övriga samhället	22
5.8.1 Möjliggör "lättare" integrering i samhället	22
5.9 Metoden/verktyget: "Skapande verksamhet i socialt arbete"	23
5.9.1 Delaktighet och meningsfullhet	23
5.9.2 Enkelt och kravlöst; något för alla.....	23
5.9.3 Effekter av metoden/ verktyget (enligt deltagares upplevelser)	24
5.9.4 Bra med variation	24
5.9.5 Ökad motivation.....	25
5.9.6 Några riktlinjer vad gäller skapande och intellektuella funktionsnedsättningar	25
5.9.7 Vikten av bra ledare och god uppmuntran	26
5.10 Teori och slutsats.....	27
6. Diskussion	29
6.1 Diskussion kring studiens metodval	29
6.2 Känsla av förnöjsamhet, glädje och stolthet	30
6.3 Bra metod för klienter med psykisk ohälsa, sjukskrivna och för deprimerade.....	30
6.4 Tankarnas påverkan/inverkan och existentiella behov.....	31
6.5 Diskussion kring studiens teori och slutsats.....	32
6.7 Förslag till framtida forskning.....	33
7. Referenser	34

Bilagor	36
B.1 Intervjuguide	36
B.2 Deltagande respondenter	38
B.3 Presentation över kategorier och koder	39

1. Inledning

Det är med människan som med ett frö – växtkraften visar sig när hon får falla i god jord. Den största vinsten är ändå att det är människors *egen* skaparkraft som kommer i dagen. Vi tillför inte någon nyuppfunnen substans – vi lockar istället fram personens egen läkepotential med hjälp av naturen och deltagarens eget inre landskap. (Grahn & Ottosson, 2010, s. 9)

1.1 Bakgrund

I forskningen om skapande verksamhet inom socialt arbete går att finna vissa gemensamma påverkansfaktorer av vad de skapande processerna gör hos deltagarna. De effekter som förenar resultatet hos deltagarna i den skapande verksamheten är bland annat att det ofta leder till ökad identitets skapande, bryter isolering och stigma samt att det fungerar som en ”bro” eller ”länk” till det övriga samhället.

Inom Skolans värld finns begreppet ”Skapande skola” som är en kultursatsning från regeringen som fått både ris och ros, projekten syftar till att bidra till mer skapande och estetisk verksamhet för elever i grundskolan (regeringen.se, SVT, 2014 & SVT, 2013b). Inom socialt arbete får socionomer och socialarbetare använda sina egna kreativa idéer för att möjliggöra de skapande processerna för klienterna. De stöd som går att finna i lagen för dessa verksamheter är något begränsade i praktiken även om det finns ”kryphål” som graden av handlingsfrihet och egen valmöjlighet när det gäller att använda de befintliga ekonomiska resurser som finns, mellan lokala och centrala förespråkare, då kommunerna ganska fritt kan utforma sina insatser utifrån det ”indirekta” kontrakt som råder mellan staten och kommunerna för dessa pengar (Lindqvist, Markström & Rosenberg, 2010). I socialtjänstlagens 5 kapitel, 7 – 8 §, står det:

”Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialnämnden skall medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning ... Kommunen skall planera sina insatser för människor med fysiska och psykiska funktionshinder. I planeringen skall kommunen samverka med landstinget samt andra samhällsorgan och organisationer.”

Lindqvist, et. al. (2010) rapporterar med hänvisning till socialstyrelsen och länsstyrelserna att sådan samverkan bland olika huvudmän inom kommunerna, exempelvis mellan arbetsförmedling, landsting och försäkringskassa, inte ens existerar i var tionde kommun. I de verksamheter som kommuner brukar driva för grupper med psykiska funktionshinder går ofta inom ramen för öppen verksamhet (vanligen utan biståndsbeslut), det kan handla om verksamheter som bedriver trädgårdsarbete, syverksamhet, snickeri, matleveranser eller annan form av hantverksarbete. Ofta glöms det bort att göra uppföljningar och

brukarna stannar vanligen längre tid än vad de skulle behöva för deras fortsatta utveckling mot ett arbete ute i samhället. Något som också försvårar utvecklingen av sysselsättningsplatser av detta slag är att många arbetsmetoder och bedömningsinstrument, som ska brukas inför ett igångsättande av dessa verksamheter, måste vara evidensbaserade och många är inte det (ibid).

Fler praktiker inom psykiatrisk hälso- och rehabiliteringsvård använder skapande verksamhet som metod, jämfört med de som arbetar inom somatisk vård eller med stress- och smärtrelaterade patienter (Müllersdorf & Ivarsson, 2012). Den vanligaste formen av skapande verksamhet inom dessa rehabiliteringar visade sig vara hantverk, därefter konstverksamhet och trädgårdsodling (ibid).

I ett regionala nyheter från Värmlandsnytt, 16 september, 2013 under rubriken ”skapande kraft som läker” som är ett skapande konstnärsprojekt för människor med psykisk ohälsa, i samarbete med bland annat svenska kyrkans diakoni, Forshaga kommun och Region Värmland, berättar utställare om vad skapande har fått betyda för dem när de mått dåligt (SVT, 2013a). En kvinna berättar att ”det är så bra med skapande, nu har hon slutat med alla mediciner och har detta som medicin istället för att vara hemma och gräva ner sig vilket annars kan bli fallet, många gånger när måendet är dåligt”. I inslaget pratas det också om skapandet som en kreativ kraft och som läkande. En kvinna berättar om försök att få kontakt med vanliga människor i samhället genom utställningen, hon berättar vidare att ”många annars drar sig undan men här vågar de komma fram och fråga”.

1.2 Problemformulering

Många är projekten som arbetar med skapande verksamhet inom socialt arbete i konstens alla former men desto mindre utvecklad är forskningen om metoden/verktyget, som ett helhetsbegrepp. Tidigare forskning finns inom olika delområden av skapande såsom trädgårdsodling i öppenvårdsprogram (Rappe, Koivunen & Korpela, 2008), teater för funktionshindrade (Gjærum, Ineland & Sauer, 2010) och konstverksamhet för grupper av psykisk ohälsa (Lloyd, Wong & Petchkovsky, 2007 & Howells & Zelnik, 2009). Däremot finns ingen samlad översikt kring vad skapande verksamhet i socialt arbete, oavsett form, gör med deltagarna, vilka upplevelser de har av att arbeta med skapande inslag samt vilka effekter metoden för med sig. Denna ”forskningslucka” utgör grunden till studiens problemformulering.

Skapande verksamhet i socialt arbete finns i många olika former för olika målgrupper. Studien ämnar bidra med forskning kring vilka effekter som metoden för med sig samt vad som förenar deltagares upplevelser av att få arbeta med skapande inslag.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka skapande verksamhet som metod i socialt arbete.

De frågeställningar som studien behandlar är:

- Hur fungerar skapande verksamhet som verktyg inom socialt arbete?
- Hur påverkar skapande verksamhet deltagare inom socialt arbete?
- Vilka upplevelser har deltagare av skapande verksamhet i socialt arbete, oavsett konstform?

1.4 Centrala Begrepp

Skapande verksamhet:

Müllersdorf & Ivarsson (2012) redovisar i sin studie om skapande verksamhet bland svenska arbetsterapeuter inom olika rehabiliteringsverksamheter om de vanligast förekommande formerna av skapande aktiviteter, vilka var: *hantverk (syslöjd, keramik etc), konstverksamhet (att måla), trädgårdsodling, fotografering, dataspel, matlagning och bakning*. Även *alternativa former som djurrealterad terapi (att träna hundar, speciellt), sångverksamhet, mindfulness och taktil massage* användes (ibid).

Författarens definition på skapande verksamhet i socialt arbete är: *En organiserad verksamhet inom socialt arbete, kommunalt förankrad eller driven av andra medel, som arbetar med människor i någon form av utsatthet med skapande metoder. I verksamheten kan finnas flera former av skapande aktiviteter som innebär kreativa utvecklingsmöjligheter för deltagare i grupp men också enskilt; det kan handla om exempelvis hantverk, trädgårdsodling, konst, bakning eller pyssel.*

2. Tidigare forskning

Vid granskning av tidigare forskning inom området har det varit svårt att hitta någon samlad översikt över skapande verksamhet i socialt arbete. Dessutom har socialt arbetes disciplin inte kunnat erbjuda tillräckligt med empiriskt material för denna studies uppdrag därför har studier från angränsande discipliner använts som komplement genom ett tvärvetenskapligt perspektiv. De angränsande områdena är bland annat psykologi och rehabilitering genom arbetsterapi.

2.1 Kreativitet

En av de mest framstående upptäckterna inom den senaste tidens kognitiv psykologi är upptäckten och nödvändigheten av kreativa tankemässiga metoder. Resultatet av denna forskning har lett till en förståelse över att kreativitet är en mental och tankemässig företeelse som påverkas av hur vi tänker (Simonton, 2000).

Det betyder att så gott som alla människor genom att använda sin fulla potential av kreativitet också på samma gång påverkar och stimulerar sina övriga tankeprocesser.

Andra undersökningar som studien hänvisar till, har visat att en människa med en verklig talang oftast inte bara får den given, utan först behöver upptäcka den. Ytterligare studier har kommit fram till samma resultat, att det krävs regelbunden övning och praktik för att kreativitet ska kunna upptäckas, utvecklas och ge resultat. Kreativa människor skapar inte bara idéer ur ingenting, oftast måste idéerna födas från ett intresse, en ”välutvecklad” skicklighet eller genom en befäst kunskap inom området (ibid).

Silvia och Kimbrel (2010) har vidare i sin studie undersökt om det finns kopplingar mellan psykisk ohälsa och kreativitet, deras resultat antyder att det finns en stark koppling mellan olika former av kreativitet och olika depressionstillstånd, ångest och social ångestliknande symtomtillstånd. När det handlar om hur deltagares sinnestämningar kan påverka det kreativa utförandet av en arbetsuppgift har en studie gjorts från Saint Louis University i USA, som visar på hur en positiv sinnestämning och ett positivt humör kan öka gruppens kreativa genomförande och fokusering i tillfälliga arbetsgrupper, medan en negativ sinnestämning inte visade sig påverka utförandet nämntvärt (Grawitch, Munz & Kramer, 2003). Däremot visade sig ett positivt humör eller neutral sinnestämning bland deltagarna i gruppen skapa ett starkare aktivitetsfokus medan negativ sinnestämning skapade en starkare relationsfokusering inom gruppen, men det hindrade ändå inte gruppens genomförande av uppgiften i den aktuella studien. Av denna studie går därmed att utläsa att enskilda gruppmedlemars positiva

humör visat sig kunna påverka en hel grupps utförande och genomförande av en uppgift, exempelvis genom att de bättre utvecklar och bidrar med fler kreativa idéer som gynnar hela gruppens slutliga utförande (ibid).

2.2 Skapande verksamhet inom svensk rehabilitering

En omfattande web-survey undersökning som gjorts kring användandet av skapande verksamhet bland svenska arbetsterapeuter som arbetar med rehabilitering, visar att skapande verksamhet är vanligast arbetsverktyg bland praktiker som arbetar i psykiatrisk hälso- och rehabiliteringsvård (Müllersdorf & Ivarsson, 2012). 44% av de 1867 svarande återgav sig använda någon eller flera former av skapande aktiviteter i verksamheten. Av dessa uppgav sig 68% använda någon form av hantverk, 32% någon form av konstverksamhet och 30% återgav sig använda trädgårdsodling som arbetsintervention. Andra skapande verksamheter innehållande fotografering, dataspelsrelaterade aktiviteter, matlagning och bakning hamnade på 19 % och alternativa former av skapande verksamhet användes av 6 % innehållande exempelvis djurterapi, sång, taktil massage eller mindfulness (ibid).

2.3 Identitetskapande

Nordisk teater för funktionshindrade i Sverige och Norge är ett relativt nytt forskningsområde som uppvisar goda resultat av identitetsskapande processer hos deltagarna (Gjærum, et. al. 2010). När de framträder inför publik så upptäcker de sig själva i ett nytt sammanhang som aktörer och skådespelare vilket skapar en ny social roll och således en ny självbild, mot den de mest är vana vid som omvårdnadsklienter (ibid).

En studie om konsten som återhämtningsrehabilitering för en grupp deltagare med psykisk ohälsa i ett konstskapandeprogram från Australien, redovisar att konsten har en betydande roll när det gäller att sammanfoga en ny identitet för var och en (Lloyd, Wong & Petchkovsky, 2007). Många deltagare hade upplevelser av att känna sig överhopade av stigma och ohälsa i och med att de fått sin diagnos av psykisk sjukdom och att det påverkat deras identitet negativt. Att delta i detta konstskapande program blev därför för många en ny grund att stå på, när det gällde att stärka och forma en ny identitet och personlighetsutveckling. Formandet av en ny identitet är en vanlig upplevelse för många under återhämtningsfasen, den nya rollen ger nya möjligheter som sträcker sig långt bortom diagnosens ramar, det visar även andra forskningar på som denna studie hänvisar till. Deltagare i studien hade under den mest "tunga" fasen i sin sjukdom hela tiden haft en känsla av att de behövde återvända till att bli en så kallat "normal" person igen. Men efter en tid av skapande konst i programmet ändrade

många sin ståndpunkt och insåg istället att de inte ville återvända till sin gamla ”normala” identitet, det skulle innebära ett slags förnekande av den nya personligheten och de nya erfarenheterna av den de hade blivit och formats till under den nya utvecklingsprocessen. Många av deltagarna hade därför i ett senare skede av programmet en känsla av att de inte längre behövde bli av med symtomen som den psykiska ohälsan gett, utan såg det snarare fördelaktigt att använda sig av dessa erfarenheter i skapandet av konst, istället för att fokusera på sina symtom (ibid).

2.4 Ökat självförtroende och självtillit

Den positiva dagliga responsen från ledarna för projektet med Nordisk teater för funktionshindrade samt från den utomstående publiken gav skådespelarna styrka och ökat självförtroende. Det uppmuntrande gensvaret fungerade som en positiv kontrast till deras vanliga erfarenheter av rollen som behövande och brukare av social omvårdnad (Gjærum, et. al. 2010). Studien från Australien om det konstskapande programmet för psykisk ohälsa redovisar ett förstärkt självförtroende, när deltagarna fick möjligheter att göra någonting de inte gjort eller kunnat förut (Lloyd, et. al. 2007). De kände sig betydelsefulla och viktiga då de upptäckte sig själva med att kunna fullfölja och visa upp en bit av ett eget skapat konstverk, vilket resulterade i att de fick ett ökat självvärde. Blyga deltagare som först hade haft svårt med ögonkontakt upplevde efter en tid i programmet att de kommunicerade bättre i och med att deras självförtroende hade ökat (ibid).

2.5 Kontaktskapande och gemenskap

Studier, vad gäller körsång hos marginaliserade gruppdeltagare som varit hemlösa, fattiga eller lidit av psykisk ohälsa har visat sig ge dem större upplevelser av social uppmuntran och en ökad kamratanda från medlemskapet i gruppen, det visade även vara väldigt viktigt för dessa grupper att få positiv respons från åhörare (Gick, 2011). För kvinnor i fängelse har körsång visat sig öka deras välmående och visat sig förebygga de asociala aspekterna, som det innebär att vara isolerad från andra, genom att stimulera till sociala relationer. Även hos äldre och sjuka människor som lever i en grupp-gemenskap har det visat sig finnas flera fördelaktiga resultat av hur de sociala interaktionerna stimuleras i gruppen av körsång (ibid).

Studien Nordisk teater för funktionshindrade redovisar en atmosfär som kännetecknas av en stark känsla av gemenskap och tillhörighet, vänskap, och kommunikation, de är ett gäng som också håller ihop efter teatersessionerna (Gjærum, et. al. 2010). En studie om ett trädgårdsodlingsprojekt i Finland som rehabilitering för klienter inom psykiatriens öppenvård uppvisar att trädgårdsodling tillsammans i en grupp förbättrar utvecklandet av sociala nätverk

och bryter isolering (Rappe, Koivunen & Korpela, 2008). Eftersom människor som lider av psykisk ohälsa ofta tenderar att isolera sig och ha bristande initiativförmåga är trädgårdsodling ett användbart redskap. Trädgårdsodling har även visat sig ha flera fördelaktiga psykologiska och hälsosamma effekter för människors sociala välmående, exempelvis medför det ökad självkänsla, bättre koncentrationsförmåga, förbättrar den sociala interaktionen och underlättar kommunikationen med andra, ger en förhöjd känsla av bedrift och prestation samt att det visat sig minska impulsivt beteende (ibid). Användandet av poesi som verktyg och uttrycksmedel i behandling kan också förena människor genom att de läser upp och lyssnar på varandras dikter vilket gör att de inte upplever sig vara ensamma med att känna smärta samtidigt som de är en del av en större gemenskap som också brottas med livets svårigheter (Furman, 2003).

2.6 Ett kommunikationsmedel till övriga samhället

Gjærum, et. al. (2010) beskriver i sin studie hur Nordisk teater för funktionshindrade har frigjort en slags artistisk styrka hos deltagarna. De anser att denna kraft är nödvändig även för samhället för att det ska kunna fortsätta utvecklas och hitta kreativa lösningar när det gäller de stora och miljömässiga utmaningar som hela den globala världen står inför. Oavsett människors skillnader och likheter vad gäller samhällsposition och livserfarenheter har de upplevt att denna kraft som aktörerna genom teatern förmedlar till publiken, ger en styrka som utmanar samhället istället för att den hämmar och avgränsar.

En etnografisk studie från Boston (Howells & Zelnik, 2009), om hur konsten påverkar personliga- och gruppmissiga förändringar i en konstgemenskap, där semistrukturerade djupintervjuer används på tjugo deltagare, uppvisar betydelsen av konst som en praktisk positiv kraft för hälsan samt att det fungerade som en bro till att skapa kontakt med det övriga samhället. Lloyed, et. al. (2007) uppvisar att deltagande i konstprogram för psykisk ohälsa ökar förmågan att uppleva delaktighet och ett större accepterande i det övriga samhället.

2.7 Känsla av meningsfullhet

I en forskning om poesiskrivande som skapande verksamhet för människor som tidigare lidit av psykisk ohälsa från Cambridge i England, inkluderande observationer under deras gruppträffar, har det visat sig att poesiskrivande skapar och kommunicerar mening (Hilse, Griffiths & Corr, 2007). Genom poesin har deltagarna lättare kommit i kontakt med både sig själva (sitt inre) och med andra, genom att förmedla och dela sin poesi. Även om studien är liten och behöver vidare forskning, handlar slutsatserna om hur poesin kan vara ett viktigt

verktyg för att upptäcka en personlig mening i sitt liv, vilket i sin tur bidrar till identitetskapande (ibid).

I en annan studie om poesiterapi som ett användbart redskap, visserligen inom det psykoterapeutiska arbetsområdet men utgiven från "school of social work", från Nebraska-Omaha University, USA, återges hur en klient som lidit av psykisk ohälsa efter lite mer än ett års poesiterapibehandling, innehållande drygt femtio träffar, efteråt hittat en helt ny mening där han börjat se sig själv som en skrivande människa (Furman, 2003). Han började känna en ny upplevelse av hopp för första gången på flera år samt en känsla av att vara delaktig och användbar. Han upplevde vidare att poesin blivit en användbar verktygs mekanism som hjälpt honom att hantera ångest, depression och andra svåra sinnestämningar. Han förstod att poesin visserligen inte kunde bota hans psykiska ohälsa, men att den i allra högsta grad berikat hans liv, motiverat honom och återskapat hans grundläggande känsla av välmående som människa. I studien återges hur poesi kan vara ett viktigt redskap för att hjälpa människor att skapa en mening och upptäcka sitt värde i livet (ibid). Att poesi gav personlig mening hos deltagarna, påverkades också av vilken feedback personen gavs inom gruppen där poesin lästes upp. Risken att bli missförstådd av både läsare och lyssnare kunde enligt en av deltagarna vara mycket smärtsamt (Hilse, et. al. 2007). Positivt gensvar då poesi lästes upp kunde resultera i en känsla av god bedrift och insats medan negativt gensvar kunde leda till en känsla av misslyckande (ibid).

2.8 Förebygger stress

En av deltagarna "Allan" i poesigruppen upplevde att för honom handlade poesiskrivandet också om att konfrontera och försöka att "göra upp" med tråkiga och stressrelaterade erfarenheter som hänt tidigare i livet (Hilse, et. al. 2007). Det kunde handla om att återskapa en händelse eller omgivning som händelsen hade ägt rum i. Detta återskapande verkade avstressande på de tidigare minnena över händelsen. För Allan var det befriande och betydelsefullt att kunna få skapa en mening av någonting som förut varit helt förstört (ibid). I trädgårdsodlingsprojektet från Finland uttryckte flera deltagare att deras humör blivit lugnare och en deltagare återgav sig inte vara lika deprimerad och nedstämd som vanligt då de under tiden som de arbetat med odling och plantering också pratat med varandra många gånger med inslag av humor, vilket gjort att det avlägsnat och reducerat stress (Rappe, et. al. 2008). Studier på sångens betydelse för hälsa och välbefinnande har visat att det finns faktorer som motverkar biologiska aspekter av stress, förbättrar immunförsvaret, ger allmänt ökat

välståndande samt att smärta, speciellt hos människor med parkinsons sjukdom kan lindras (Gick, 2011). En svensk studie över kvinnors erfarenheter av stressrelaterad ohälsa utifrån ett terapeutiskt trädgårdsodlingsprogram, visar på vikten av hur en trygg arbetsmiljö under rehabiliteringsprocessen underlättar förutsättningarna för att kunna delta i glädjefyllda aktiviteter som tidigare varit försummade i deltagarnas vardagsliv (Eriksson, Westerberg & Jonsson, 2011). Dessa glädjefyllda aktiviteter här kopplade till trädgårdsodling men även med tankeövningar och mindfulness som hjälpmedel, inspirerade och påverkade deltagarna att lättare kunna hantera sina beteenden i vardagslivet samt att det gav dem förutsättningar till att kunna skapa sina egna miljöer för återhämtning(ibid).

3. Teoretiska perspektiv

Eftersom tidigare forskning kring ämnet ofta berör en viss form av skapande som är riktad till specifik social målgrupp, exempelvis konst för gruppen psykiskt ohälsa (Lloyd, et. al. 2007) eller teater för gruppen funktionshindrade (Gjærum, et. al. 2010) så har författarens nyfikenhet bidragit till att vilja undersöka vad skapandet i sig själv som metod/ verktyg, oavsett form i den sociala verksamhetskontexten, gör med deltagarna. Vidare har det varit svårt att finna forskning om skapande verksamhet inom renodlat socialt arbetes disciplin, varav delen med tidigare forskning byggts upp delvis genom ett tvärvetenskapligt perspektiv.

Grounded Theory har valts ut dels därför att tidigare forskning inom ramen för socialt arbetes disciplin varit något bristfällig, då det tvärvetenskapliga perspektivet anammats samt som en reflekterande analysmetod i undersökningsdelen av intervjuerna (i denna studie) för att eventuellt kunna utkristallisera om det finns något mönster i materialet. Metoden har valts för att analysera om det exempelvis har funnits gemensamma drag av konsekvenser av verktyget i de olika skapande verksamheterna eller om de varit helt olika varandra, utan större kopplingar?

Eftersom författaren önskar sig få ett teoretiskt grepp om skapande verksamhet i en slags översiktlig analys har metoden Grounded theory valts ut, som bygger på att inte utgå ifrån en redan befintlig teori, utan istället samla in datamaterial som kodas till begrepp och kategorier som i bästa fall mynnar ut i en egen teori (Bryman, 2008/2011). Se vidare rubriken: 4.6 analysmetod och kodning av intervjumaterial.

4. Metoddesign

Här presenteras studiens tillvägagångssätt och upplägg, i form av:

metodval som lyfter fram varför studien valt en kvalitativ ansats framför en kvantitativ samt varför fokusgrupper valts som intervjumetod, *litteratursökning* som redovisar hur studiens källor letats upp, *urval* som återger hur studiens deltagare valts ut, *intervjuernas genomförande* som återger en kort version av hur intervjuerna gått tillväga, *transkribering* som redovisar hur denna gått till, *analysmetod och kodning av intervjumaterial* som beskriver vilken metod som använts för att analysera datainsamlingsmaterialet och hur detta kodats samt slutligen *etiska hänsynstaganden* som redovisar etiska aspekter av studiens genomförande.

4.1 Metodval

Eftersom denna studie syftar till att undersöka hur skapande verksamhet påverkar deltagare, hur de upplever skapande verksamhet samt hur metoden fungerar i socialt arbete har en kvalitativ forskningsmetod tillämpats och den kvantitativa, valts bort därför att studien inte är ute efter att mäta kvantiteter i mått (Widerberg, 2002).

Hade studien däremot handlat om att fastställa genom siffror i hur stor utsträckning skapande verksamhet används som metod inom socialt arbetes verksamheter i exempelvis Jämtlands län, hade en kvantitativ metod varit att föredra. Studien hade då fått karaktären av en översiktlig analys över användningsområdet medan denna studie inriktar sig på att få fram kvalitativa värden från deltagares egna upplevelser av metoden och dess funktion som verktyg inom socialt arbete vilket är mer förenligt med studiens syfte.

När det gäller metoder inom kvalitativ forskning finns det enligt Bryman (2008/2011) flera olika att välja bland, i denna studie är etnografiska undersökningar, alldeles för tidskrävande för uppsatsens tidsram, vilket annars hade varit en mycket intressant metod med tanke på syftet. Att läsa dokument och analysera texter skulle på ett sätt vara intressant men följderna av det hade möjligen lett till sidospår från ämnet, istället har metoden fokusgrupper¹ valts ut som mest lämplig då det är deltagares upplevelser och tankar kring verksamhetens metod för projekten som är det mest intressanta när det gäller studiens syfte för att sedan kunna analysera dessa med hjälp av analysmetoden grounded theory (ibid).

---

¹ Fokusgrupper innebär en fokuserad intervju och diskussion ofta angående ett visst tema för respondenter i grupp, mellan 4-7 deltagare (Bryman, 2008/2011).

4.2 Litteratursökning

Vid litteratursökningen användes databaserna Proquest Social Science och AMED. Sökorden för insamlingen var: creative activit*, Social work, gardening, art therapy, mental deseas*, rehabilitation, rehab*, art*, method, horticulture och stress. Under studiens arbete och färdigställande har boken ”Rapporter och uppsatser” av Backman (2008) varit en stor hjälp vad gäller att strukturera upp materialet efter rubriker, referenssystem och dispositioner.

4.3 Urval

Denna studie använder sig delvis utav ett målstyrt urval, så kallat purposive sampling. Det målstyrda urvalet har används då verksamheter valts ut. Däremot valde verksamhetsledarna på respektive plats, ut respondenterna för studien, med hänsyn till etiska aspekter, då det inte varit önskvärt att någon ska behöva känna sig tvingad att delta. Bryman (2008/2011) definierar det som ett systematiskt och välplanerat sätt att i förväg utse lämpliga deltagare som har betydelse när gäller de förutbestämda forskningsfrågorna för studien. I denna studie har därför flera sociala verksamheter som på olika sätt arbetar med skapande inslag som metod tillfrågats, ingen av de slutliga verksamheterna har författaren känt till innan studien påbörjades. Alla verksamheter har valts ut genom tips från personliga kontakter. Kontakterna med verksamheternas ansvariga projektledare har skett via telefon.

Först kontaktades tre verksamheter i norra delen av Sverige, då ingen av dessa efter en tids betänketid trots en positiv första respons, kunde delta i studien av olika skäl, kontaktades fyra andra verksamheter som jobbar med skapande inslag som metod i socialt arbete, på andra platser i Sverige. Alla dessa valde att delta med en fokusgrupp vardera. När det gäller urvalet av deltagare till fokusgrupperna har den verksamhetsansvarige projektledaren valt ut respondenterna, då de enligt Wibeck (2010), känner sina deltagare bäst och därför är mer lämpade att fatta beslut om vilka som skulle kunna klara av att genomföra en intervju.

Olika former av sociala verksamheter har målmedvetet valts ut som arbetar med olika sociala grupper för en så bred spridning av individer som möjligt, grupperna inkluderar både: äldre invandrarkvinnor med utomeuropeisk bakgrund, ungdomar med lättare intellektuell funktionsnedsättning, människor som har sysselsättningsplats från

arbetsförmedlingen vad gäller psykisk ohälsa, sjukskrivning, utbrändhet eller kvalificerad praktikplats som arbetsträning (för närmare analys av respondenterna, se resultatdelen).

4.4 Intervjuernas genomförande

Intervjuerna genomfördes från den 6 - 15 maj, 2014, på olika platser i Sverige. Författaren blandade strukturerade och ostrukturerade frågor i intervjuguiden för att få en bra struktur på intervjun och lättare kunna besvara studiens syfte och forskningsfrågor, utan att försumma möjligheten till fri diskussion kring temat ”skapande verksamhet som metod i socialt arbete”. Varje intervju började med en öppningsfråga som ingång till ämnet ”skapande verksamhet” där respondenterna fick frågan vad de spontant tänkte på när de hörde ordet.

Innan intervjuernas genomförande informerades samtliga deltagare om användandet av diktafon, syfte med denna samt att allt inspelat material raderas efter studiens genomförande. Information gavs även om de etiska riktlinjerna kring konfidentialitet och informerat samtycke, enligt Kvale & Brinkmann (2009). Intervjuerna tog cirka 50 minuter att genomföra i fokusgrupp och antal respondenter i varje grupp går att finna i bilaga II. Efter intervjuerna fördes minnesanteckningar och viktiga reflektioner ned på papper, för att inte glömma av direkta intryck, enligt rekommendationer av Kvale & Brinkmann (2009).

4.5 Transkribering

Allt datainsamlingsmaterial från fokusgrupperna transkriberades direkt efter intervju, från diktafon via dator. Jag valde att ha med ord som ehm, [skratt-noteringar] och pausräkning i sekunder men har i vissa citat i resultatdelen valt att ta bort en del av dessa ord med utfyllnad av: ”...”. Av konfidentialitetsskäl är alla namn fingerade i studien och andra förekommande namn eller geografiska platser som eventuellt skulle kunna kännas igen, har bytts ut.

4.6 Analysmetod och kodning av intervjumaterial

Studien bygger på den kvalitativa analysmetoden Grounded Theory. Ett av de viktigaste inslagen i denna metod är kodningen, vilket åsyftar en bearbetning och läsning av allt datainsamlingsmaterial för att etikettera ut koder på delar av texten som kan vara av betydelse eller relevans för de teoretiska perspektiven (Bryman 2008/2011). I analysarbetet har *öppen kodning* (ibid) valts, vilket betyder att en grundlig genomgång gjorts av det transkriberade datainsamlingsmaterialet från de fyra fokusgruppsintervjuerna,

där koder har plocktas ut ur texten. Dessa koder har sedan jämförts och grupperats under större övergripande kategorier (ibid), vilka presenteras i en tabell i bilaga III.

De åtta överkategorierna som resultatet utgår ifrån läses i början av inledningen till resultat och analysdelen. För en närmare presentation av de valda kategorierna och koderna: se Bilaga III.

4.7 Etiska hänsynstaganden

Under hela uppsatsens gång, från genomförande av intervjuer och analysarbete till färdigställande av slutsatser har de etiska riktlinjer som Kvale & Brinkmann (2009) nämner: informerat samtycke, konfidentialitet, konsekvenser och rollen som Forskare använts. När det gäller det informerade samtycket, informerades deltagarna innan intervjun om eventuella vinningar och risker med att delta i studien samt om undersökningens upplägg och syfte, så som Kvale & Brinkmann (2009) rekommenderar. Samtycket skedde muntligt. När det handlar om konfidentialiteten har respondenternas namn byts ut till figurerade namn i det transkriberade materialet, men ålder behålls i reellt skick, bland annat ihop med citatinlägg då det kan vara av värde för studiens analys.

Studien ämnar även belysa ett invandrarperspektiv vad gäller integreringsprocessen till det svenska samhället, för att medvetandegöra mångkulturalitet och inte falla in i ”normtänkande” när det gäller val av respondenter och verksamheter. Studien vill även undersöka skapande verksamhet som integreringsmetod, då en av fokusgruppsintervjuerna genomförts i en sygruppsverksamhet för utomeuropeiska kvinnor i medelåldern, någonstans i Sverige. Det är viktigt att dessa kvinnor får sin röst hörd, när det gäller vad skapande har betytt för dem personligen men också i beaktande av ett integrationsperspektiv.

5. Resultat och analys

Här presenteras studiens resultat, både vad gäller datainsamlingsmaterial av de fyra fokusgruppsintervjuerna och analysen av dessa, samt något inslag från tidigare forskning. De kategorier som studien bygger på, utifrån analysen genom grounded theorys kodningsprocess, är följande:

- *Frihet och ”fritt” skapande både ”läskigt” och ”förlösande”*
- *Identitetsskapande och utvecklande*

- *Någoting konkret, praktiskt samt avstressande*
- *Påverkan på fritiden*
- *Stimuli och sidofaktorer till skapande*
- *Ökad social påverkan och kontaktskapande*
- *Skapandet som kommunikationsmedel med övriga samhället*
- *Positiva och negativa aspekter av metoden/verktyget: Skapande verksamhet i socialt arbete*

Nedan visas, en kort presentation av de olika verksamheterna som undersökningen utgår ifrån. För att se respondenternas tid i verksamheten, se ”deltagande respondenter”, bilaga II.

5.1 Presentation av verksamheterna och respondenterna

5.1.1 Verksamhet 1

Ett socialt företag som drivs som en ekonomisk förening med två anställda. Verksamheten fungerar som en daglig verksamhet med nära samarbete till arbetsförmedlingen, försäkringskassan och kommunen. De fungerar som sysselsättningsplats och rehabiliteringsplats vid sjukskrivning, psykisk ohälsa eller utbrändhet. Former av skapande: konst, skötsel av kolonilott (på sommaren), träslöjd/snickeri, hantverk, legoverksamhet m.m. I verksamheten har hundar varit välkomna men på grund av allergi kan de inte fortsätta vara det.

Deltagande respondenter: Alizia 24 år, Monicka 48 år och Tord 59 år.

5.1.2 Verksamhet 2

En lantgård med sysselsättningsplats från arbetsförmedlingen med stor del av människor med intellektuella funktionsnedsättningar. Former av skapande: hantverk med ull, trädgårdsarbete, snickeri, drejning (fast inte så aktivt), sylt och saft produktion från gården. Verksamheten har djur och består av fler inslag än skapande.

Deltagande respondenter: Peter 26 år, Klara 25 år och Jens 28 år.

5.1.3 Verksamhet 3

Privat företag. En verksamhet med sysselsättningsplats, arbetspraktik, samarbete med arbetsförmedling, socialtjänst, brukarvård, förut även kriminalvård. Former av skapande: verkstad, konst ateljé, målning, hantverk, snickeri, stickning, virkning och skapande med

hjälp av dator. Verksamheten har djur och driver andra projekt utanför skapandet.
Deltagande respondenter: Didrik 41 år, Alexandra 21 år och Bella 28 år.

5.1.4 Verksamhet 4

Ett Socialt företag som drivs som ekonomisk förening. Denna sygrupp för utomeuropeiska kvinnor i medelåldern är en delverksamhet i den övriga verksamheten. En anställd i sygruppen.

Deltagande respondenter: Vivianne 62 år, Regina 52 år, Dolores 45 år och Maria 43 år.

5.2 Frihet och "fritt" skapande både "läskigt" och "förlösande"

Frihetsdimensionen i skapandet var både något som respondenterna upplevde som otäckt och förlösande, men som de inte ville vara utan. Otäckt i början, då många inte varit vana vid att skapa fritt utan saknat riktlinjer att kunna följa men som senare när de hittat sin "egen form" i skapandet, lett till ett förlösande genombrott för dem själva som individer. Plötsligt hade de upptäckt ett verktyg som de inte visste att de hade, som skapade både självkänedom, självförtroende och pondus, samt en känsla av stolthet, förnöjsamhet och lycka. Detta verkar ha varit en revolutionerande upptäckt hos dem själva, de hade oanade krafter inom sig som de nu fått kontakt med. Två av deltagarna betonade och uttryckte ordet "läskigt" i början av nya skapande processer, en av dem var Alizia:

"Jag kände mig lite förvirrad i början, att ... oj, nu ska jag sitta här och jag började hålla på med sådana här makramé armband och då bara, ja ha ... okey, jag får göra precis hur jag vill och jag får använda vilka pärlor jag vill och vilka trådar jag vill och *Gud vad läskigt!* [Skrattar högt]... Jag blev jätte nervös ... det tog ett tag att vänja sig vid just det fria ... det var jag väldigt ovan vid! ... Sen blev det ju väldigt befriande, när jag väl hade vant mig vid tanken på att jag skulle ... göra precis som jag själv ville, då var det ju jätte *kul!* (Alizia, 24 år, intervju 1)

Flera av respondenterna gav till en början uttryck för bristande självförtroende under de skapande processerna men trots detta verkade upplevelsen av *frihet* övervinna det otäcka och lite osäkra känslorna. De flesta deltagare uttryckte det som mycket positivt att få skapa *fritt*, utan en given förutbestämd mall eller form att gå efter och en stor glädje över att få skapa någonting som de hade gjort själva, vilket också ökade deras mod och tilltro till sin egen förmåga. Alizia fortsätter:

"Det skulle väl vara, det där i början, att ... det var så läskigt! Att jag upplevde det som väldigt läskigt, men ... det har ju gått över nu, så nu finns det ingenting jag inte tycker om! Det var ju kul då också, det var ju bara det att jag inte trodde på mig själv! Det får man väl också lära sig, ju mer man skapar ... ju mer, tror man på sig själv ... jag har stickat ett par vantar här... fast dom blev helt misslyckade så, ... ja, *men det blev ett par vantar!*... Och, det kände jag, det var jag väldigt stolt över... att jag lyckades med

dem! ... Det kände jag, så här - ... *shit, wow, Gud va bra jag är!* [fniss, fniss] ... Och, så skulle jag ju inte känt om jag inte hade provat och vågat... Ja, man måste ju våga" (Alizia, intervju 1)

Minst två av deltagarna ifrån två olika sociala projekt använde ordet "löpande band" som en form av att skapa, vilket de uttryckte inte var så roligt, snarare tråkigt och inte lika utvecklande och stimulerande som att skapa fritt.

Monicka fortsätter att prata om motstånd och utveckling, vilket kan vara en del av det "läskiga"- och "förlösande" konceptet:

"Men så har jag ju lärt mig själv också, att allt som inte är jobbigt är inte utvecklande! Men allt som är jobbigt ... när man har motstånd, till saker o ting ... det är då vi utvecklas som personer ... och det gäller ju kreativiteten också! ... det är alltid så ... allt som bara flyter på det ... leder ju ingenstans ... utan det kan vara någonting för stunden men ... det är ju inte så att du utvecklas eller att det leder till ... nya vyer! ... Det är mina erfarenheter! ... Så allt som är jobbigt, bör man pyssla med!" (Monicka, 48 år, intervju 1)

Didrik och Alexandra antyder svårigheterna med skapande som metod/verktyg på följande sätt, vilket också skulle kunna vara en förklaring till varför det skulle kunna upplevas som något "läskigt":

"... det är väl det med ens *egna* ... hinder, alltså man tror inte att man är tillräckligt bra eller något sådant ... Därför att det är ... andra saker i samhället som kan vara mera konkreta, du kan skriva ner på papper ... du kanske inte alltid när det gäller kreativa saker kan skriva ner det på ett papper, hur det går till ... utan du måste själv hitta ditt eget sätt." (Didrik, 41 år, intervju 3)

"Ja, för att det blir personligt ... på något sätt ... än, när man kan komma och säga att ja, men det här är ... någon annan som har bestämt... jag följer ju bara de direktiven, och... man har något att gömma sig bakom... *OM, det skulle hända någonting!*... Man får stå till svars, för sig själv! ... på ett helt annat sätt" (Alexandra, 21 år, intervju 3)

5.2.1 Självförtroendet växer av att "våga"

Men när de väl vågat ge sig ut på det "öppna vattnet" och anta utmaningen att skapa fritt, blev skapandet istället något som gav dem självförtroende. Flera uttryckte det som en känsla av att de nu vågar tro på sig själva och att de faktiskt "Kan".

Alexandra intygar:

"Det jag kan säga i alla fall, är ju att *JAG* har... fått mycket bättre självförtroende, alltså mer *PONDUS* i *mig själv* har det ju verkligen hänt jätte mycket. Jag får en känsla av att jag kan! Jag *KAN* göra saker och, jag klarar *AV*, *MER ÄN* jag *TROR!*" (Alexandra, 21 år, intervju 3)

Klara, 25 år, från intervju 2, uttrycker samma sak: " *någonting jag lärt mig om mig själv det är att jag *KAN* mer än vad jag tror och att jag kan kämpa bara jag vill!*"

Även Tord uttrycker ökat mod i en av intervjuerna:

”Det är den här friheten som man har i sig att man på något sätt *vågar mer* ... man är inte så rädd för saker, alltså det är så, man blir modigare, ... det är fascinerande! ... Sedan att man tänker mer på saker ... reflekterar och pratar med människor!” (Tord, 59 år, intervju 1)

5.3 Identitetsskapande och utvecklande

Deltagarna upplevde skapandet som något väldigt utvecklande som även format dem till att bli en ny person mot den de var innan de började verksamheten. Alexandra berättar:

”Det har ju hänt så mycket med mig här under den här tiden och jag *mår ju mycket, mycket bättre!* ... Och det är väl någonting som alla i min närhet har märkt också att ... man genomgår en förändring... i allafall till det bättre” (Alexandra, 21 år, intervju 3)

Alizia redogör också för en stor personlighetsförändring och utveckling:

”Dels har jag lärt mig att va mig själv, på ett helt annat sätt än vad jag var innan ... jag har lärt mig att man behöver inte vara *normal*, eller det finns ingenting som heter normal! ... Jag har lärt mig ... ta för mig, mer... Jag har lärt mig *lita* på mig själv, mer ... Gå på instinkter och samtidigt tänka! ... Lärt mig *hantera tankar* på ett *nytt sätt*, förut kunde jag inte hantera mina tankar! ... Nu är jag ... mera i *harmoni* med dem och de får flöda lite som de vill och det gör ingenting om jag sitter tyst och är ledsen ett litet tag” (Alizia, 24 år, int 1)

Respondenter från samtliga intervjugrupper uttryckte på olika sätt hur skapandet utvecklade och stärkt deras identitet under sin tid i verksamheten. En av respondenterna redogjorde även för hur skapandet utvecklade eleverna väldigt mycket, under sin yrkesverksamma tid som lärare.

5.4 Någonting konkret, praktiskt samt avstressande

Flera deltagare berättade om skapandet som någonting konkret, praktiskt, ett verktyg ofta att ta till som redskap för att motverka stress, hela själen eller avleda ångest.

”Det jag känner är, när allt annat blir lite *”kaosigt”* och man inte får *grepp* på tankar och känslor och sånt ... då är det så skönt att se ... någonting *fysiskt!* ... Det är någonting *konkret* att *hålla på med*, medan det bara *snurrar runt!* ... det är så skönt... med det där *konkreta framför sig på något sätt!* ” (Alizia, 24 år, int. 1)

Monicka, 48 år, från intervju 1 pratade också om skapandet som en ”läkande” process. Hon menade att då någonting presteras fram eller skapas verkar det i en läkande och uppresande anda på individen. Själva resultatet är inte det viktigaste, utan det viktigaste är att göra något, det brukar ge konsekvenser i alla fall i tankarna/ huvudet, menade Tord, 59 år, från intervju 1.

Bella förklarar hur stress inte är bra för noggrant och stillasittande, skapande:

”Är du stressad så kan du inte göra det, det *går inte*, därför att det blir fel hela tiden, även om det är pytte lite stress så blir jag extremt medveten om det att, *”Ha”*, nu är jag stressad, nu måste jag *slappna av!* (Bella, 28 år, intervju 3)

En tydlig beskrivning av vad skapandet har fått betyda rent konkret under vardagens ibland tunga stunder, återger här Alizia:

”Det var kanske vid november eller oktober, så hade jag varit här i några månader ... sedan så var jag hemma och så fick jag något jätteångestanfäll liksom, å så, A-HA, liksom ... *hur ska jag göra, vad ska jag göra, aa* [irriterad] *åt det här liksom?* Ja, men ..., jag ställer mig och RITAR! Jag hade ... papper, så stod jag och ritade vad som kändes inuti, och jag är ju inte alls bra på att rita, det blir ju sådana här streckgubbar [fniss], men det blir så mycket mera konstruktivt, att sitta och kladda på papper så här frenetiskt än att... ställa sig och hysteriskt... röka ... eller vad jag nu skulle göra för någonting, skära sig någonstans eller... bränna sig med brännhett vatten, eller ... vad man nu skulle göra liksom, a, men, det var bara så här liksom ... *Stå och måla! Så, det...* ja, ... det, är ju ganska konkret! Det var ju positivt för min hälsa, ... ett redskap för att hantera ångest!” (Alizia, 24 år, intervju 1)

5.5 Påverkan på fritiden

Det föregående citatet bekräftar att den skapande verksamheten också gett resultat på fritiden i form av ett verktyg, utanför den sociala verksamhetskontexten och för hela identitetsutvecklingen. Flera respondenter antydde att de blivit mer sociala och att de ville/orkade umgås mer med andra människor på sin fritid nu, jämfört med hur det hade varit innan deras tid i verksamheten samt att de över lag uppgav sig ha en aktivare fritid både på vardagkvällar och på helger jämfört med tidigare. En tjej uttryckte till och med att det var skönt att göra något annat och komma från verksamheten hon deltog i: ”... *nu har jag varit här i en hel vecka, nu vill jag faktiskt göra annat!*” (Alexandra, 21 år, intervju 3). Alexandra hade arbetspraktik på verksamheten från arbetsförmedlingen och en reflektion som skulle kunna dras av detta uttalande är att skapandet för henne fungerat som en positiv drivmotor för att senare kunna fortsätta ett arbete, ute i samhället.

Här är några utdrag vad metoden bidragit med på fritiden:

”Jag orkar ju ... umgås mer nu ... så även om jag är här, flera dagar, flera timmar i veckan ... så har jag ändå orken och ... lusten att göra mycket mer, så det har ju verkligen ökat, än att jag bara sitter hemma i lägenheten ... och ... *”ugglar”*... så ger det ju så himla mycket energi också ... och att jag känner att jag orkar göra saker, och jag VILL göra saker också!” (Alexandra, 21 år, intervju 3)

Klara, 25 år, från intervju 2 berättar hur verksamhetens skötsel av hästar påverkat att hon nu rider på ridskola, det var ingenting hon gjorde innan men i och med hennes deltagande i verksamheten har hennes intresse väckts för hästar och därav påverkat hennes fritid.

Alizia berättar mycket upprymd och reflekterande om förändrade levandsvanor till det positiva:

”Jo, alltså ... min fritid har påverkats väldigt mycket!... Dels har jag ju tagit med det som har varit här och sedan så har jag kommit på att det är kul att vara kreativ. Så nu har jag börjat skriva *låtar igen*... som jag gjorde för jätte länge sedan, men sedan så slutade jag med det också! Men nu sitter jag där

och fnular på låttexter och... sitter med min gitarr ... och ... tränar och sover som en normal människa, eller normal [skrattar högt]? ... inte sjukligt mycket... och ... istället för att bara ligga o titta upp i sängen så kanske jag tar fram mina stickor som jag har hemma och sitter och sticker på något ... [skratt]... Så min fritid har verkligen blivit positiv! " (Alizia, 24 år, Intervju 1)

5.6 Betydelsefulla stimuli och sidofaktorer till skapande

Under intervjuernas gång upptäcktes några sidofaktorer som verkade ha betydelse för deltagarna i den skapande verksamheten. Med sidofaktorer åsyftas här företeelser i verksamheten som påverkat deltagarna i relation till de skapande processerna. Här följer tre anmärkningsvärda sidofaktorer som verkar ha haft speciellt stor betydelse.

5.6.1 Djurs betydelse

En sådan faktor är ”djurs betydelse”. Tord, 59 år, från intervju 1 lyfter speciellt fram hundarnas betydelse som han tror är bra för verksamheten. Monicka fortsätter genom att dela egna erfarenheter:

”Ja ... visst är det så! ... Det är bara o titta på min hund! ... Han är ju, en riktig psykologhund! ... många andra som har med sina också... Han har hjälpt många på traven när dem har kommit in här i verksamheten! ... för han ... läser ju av ... och vill bli klappad av dem och... de länkar ihop och *helar* många.” (Monicka, 48 år, intervju 1)

Monicka berättade vidare hur hon absolut tyckte det fanns ”connection” mellan djur och skapande, att det frigjorde saker till det positiva. De samtliga respondenterna i intervju 2 tyckte mycket om djuren i verksamheten. Peter, 26 år, var en av dem som framförallt tyckte om att ta hand om kaninerna. Djuren verkade för många vara en trygghetsfaktor, kanske extra viktig för deltagare som haft otrygga familjeförhållanden och hur detta i sin tur skulle kunna påverka deltagarnas inspiration och mod till att våga skapa något, efter att de först fått sitt grundläggande behov av trygghet och lugn tillgodosett genom närkontakten med djur.

5.6.2 Yoga och mindfulness

Yoga och mindfulness verkade enligt deltagare från intervju 1, ha haft en positiv betydelse för skapandet. Det ”frigör tankar” och ”öppnar upp” för idéer, berättade de. Monicka, 48 år, bekräftar: ”*Allt det där som frigör allt det här positiva i våra kroppar, det påverkar ju såklart vårt skapande!*” och vidare: ”*Det öppnar verkligen upp... kreativitet och färger*”. En sak att reflektera över skulle kunna vara om yoga och mindfulness verkligen är bra för de med otrygga förhållanden, de som är extra beroende av djurens trygghet då Monicka även återger hur: ”*Man går utanför trygghetszonen, frigör*”. Tord berättar: ”*Man, får ju tankar då som man kan dela med dem som man sitter med och från dem ... sen måste man nog föra samman,*

man målar, man får idéer och tankar... ja men alltså, tanken blir friare ...” (Tord, 59 år, intervju 1). Alizia, 24 år, berättar om ”uppmärksamhetsmuskeln” som hjälpte henne att fokusera tanken på ett av sina skapande projekt: ”Ja, men, jag vill... sticka en stjärna på mina vantar, och då kunde jag fånga upp den tanken, ... typ så”.

Monicka redogör för betydelsen av mindfulnessrummet:

”och jag tycker att man ser nästan alla älskar ju att va i det här rummet, och alla mår ju ... så mycket bättre, när man har varit i det här rummet ... för då tror jag att man samlar kraft ... inför det man eventuellt ska göra och tankar för jag tror många kan va ganska tom när de kommer hit, slutkörd ... En del kan gå hit på förmiddan, sen tittar de kanske hit på eftermiddan, ja vet några av tjejerna har gjort det, och då har de känt sig bättre till mods” (Monicka, 48 år, intervju 1)

5.6.3 Åldersfaktorer

Då det pratades om hur skapandet i verksamheten hade påverkat deltagarna, fanns en viss skillnad vad gällde ålder. Yngre deltagare, främst unga kvinnor mellan 21-28 år, gav uttryck för att de skapande processerna och själva verksamheten hade påverkat dem väldigt mycket, speciellt vad gällde bättre självförtroende och identitetsutveckling. Det går att utläsa ur citaten ovan, speciellt hos Alexandra och Alizia, från intervju 1 och 3 (men även hos Klara och Bella). Det skulle kunna bero på att de yngre deltagarna fortfarande befinner sig i en formbar ålder för sin identitetsutveckling.

Medan deltagare med högre ålder, redan verkade ha upptäckt sig själva i skapandet och var mer ”trygga” i den processen, framstod och verkade däremot de sociala faktorerna vara mycket viktiga för dem. Tord betonar:

”Man blir mer social. ... eftersom jag har varit sjukskriven så länge och gått hemma ensam, då blir man asocial ... Så att det här har varit jätte bra för mig, man har lyfts fram, verkligen!” (Tord, 59 år, intervju 1)

På frågan om vad deltagarna tyckte mest om med de skapande inslagen i verksamheten, svarade Tord: *”... det som man delar med nån, det som man delar med dom andra, kanske?” (Tord, 59 år, intervju 1). Monicka, 48 år i samma verksamhet höll med i det, och tyckte Tord hade tagit hennes ord. Vivianne säger via tolk: *”Allt bra, När jag träffar någon så blir jag mycket glad!” (Vivianne, 62 år, intervju 4). En tolkning är att de redan format stora delar av sin identitet och därför även hittat mycket av sitt självförtroende och sin självkänedom, och därför blev upplevelsen av gemenskap den mest betydelsefulla delen för dem. Tord hade en sjukskrivning bakom sig där han återger sitt tillstånd vara ”asocial” och Vivianne hade svårt med språket, så båda hade behov av att få umgås och kommunicera. *”Nej för jag har ju alltid jobbat med skapande så det har ju inte påverkat mig, jag tycker bara att det är kul att jag kan***

göra det här nu” (Tord, 59 år, intervju 1). Vivianne från intervju 4 talar genom tolk, väldigt gott om verksamheten och att hon lärt sig nya saker trots att hon är analfabet och därför har svårt med SFI undervisningen i skolan men på syverksamheten får hon lära sig praktiska saker som är utvecklande: *”jag har lärt mig att sy, jag syr väskor”* (Vivianne, 62 år, intervju 4). Däremot upplevde hon åldern som ett hinder då det pratades om vilka möjligheter deltagarna i gruppen hade att kunna få skapa någonting fritt, själva: *”Jag är gammal... Jag har blivit gammal, jag kan inte göra allt som jag vill... 62 år”*) Det går att tolka som att ålder kan upplevas som ett hinder för skapande.

5.7 Kontaktskapande och ökad social påverkan

När vi pratade om hur den skapande verksamheten påverkat deras sociala förmåga berättade de flesta att den blivit bättre under tiden i verksamheten. Bella, 28 år, från intervju 3 är en av dem som också lärt sig kommunicera mera, vilket hon vanligen har väldigt svårt med och ofta får jobba med. Monicka berättar: *”det ger så mycket! ... Det ger fantastiskt mycket! ... Det är berikande! ...”*. Tord håller med: *”att möta människor, att få komma hit och träffa människor...”*. Han fortsätter i en glad anda:

”Så känner jag också att jag har kommit igen nu ... man har blivit mera social, till exempel ... jag var med ... förra veckan då ... kunde man anmäla sig och stå ... på ... torget och måla ... och, då gjorde jag det! ... Då stod jag där och målade en tavla ... det var skit kul! ... Sen kommer det fram en massa folk och det är många som vet att man målar och så ...” (Tord, 59 år, intervju 1)

Monicka, 48 år, från intervju 1, berättade också hur viktigt det är att det finns sådana här verksamheter med tanke på den sociala aspekten då många i samhället är sjukskrivna och tappar bort den sociala förmågan.

Regina, 52 år och Maria, 43 år, från sygruppen med utomeuropeiska kvinnor, från intervju 4, förklarade hur viktig deras syverksamhet varit, i mötet och kontakten med samhället. De berättade hur svårt det hade varit i början att ta kontakt med människor och prata med dem, men att verksamheten hjälpt dem till att nu våga ta kontakt, sitta bredvid människor och prata med dem.

5.7.1 Gruppdynamiska faktorer

Bra sammanhållning bidrog till en positiv atmosfär som gjorde det lättare att skapa, vilket också ökade tryggheten i gruppen. Flera deltagare betonade positiva aspekter av gruppdynamiken, både män och kvinnor. De lyfte bland annat fram värden som god stimulans av att kunna diskutera och dela skapandet med andra/flera och att inte bara

behöva sitta/arbete ensam med skapande, samt att ha möjlighet att kunna prata med varandra om allt mellan himmel och jord.

Någon deltagare uttryckte också att det var bra att "tvingas" vara på verksamheten med flera individer, denne deltagare avslöjade även att hon hade svårt att kommunicera med andra men att hon lärt sig det bättre nu. Dridrik, 41 år, från verksamhet 3, återgav att han upplevde det lite "tråkigt" då skapandet bara utgick ifrån hans egna idéer och tankar då han arbetade ensam, men uttryckte en fascination över den spännande process som det innebar att vara flera i en grupp, desto fler desto bättre, menade han. Jens, 28 år, från intervju 2, berättade att han tidigare haft arbete på enskild placering men att han blev mycket nervös av det och föredrog att istället vara placerad i en grupp.

Monickaförtydligar gruppdynamikens betydelse så här:

"Det är ju en väldig gruppdynamik, tycker jag... Och all gruppdynamik, enligt min mening är ju fantastisk! ... Det sker ju sådana grejer som man kanske inte trodde var möjligt men det sker när man är i den där" (Monicka, 48 år, intervju 1)

Det visar på att det händer saker i en bra gruppdynamik, ibland kanske till och med "små underverk".

5.8 Skapandet som kommunikationsmedel med övriga samhället

Bella konstaterar och definierar skapande på följande sätt:

"Personligen, kan man ju säga att jag är konstnär, så när man säger skapande för mig så är det *VÅLDIGT BRETT!* [[skratt] Vi har ju allt ifrån målning till skulpturer till att arrangera saker i en viss ordning "you name it" och jag kan kalla det där för skapande så länge det involverar att du, på något vis använder ditt eget tänkande och dina händer eller fötter eller pinnar eller vad man nu använder för verktyg för att göra någonting annat, i någon form av att uttrycka sig! *För mig är det skapande!*" (Bella, 28 år, intervju 3)

Att skapandet kan fungera som kommunikationsmedel och ökad kontakt med det övriga samhället har vi även sett i den tidigare forskningen (Howells & Zelnik, 2009 & Lloyed, et. al. 2007) samt i utdrag från inledningen om den konstskapande verksamheten från Värmlandsnytt (svt.se/varmlandsnytt). Studien om teater för funktionshindrade (Gjærum, et. al. 2010) vittade om samma sak.

5.8.1 Möjliggör "lättare" integrering i samhället

De utomeuropeiska kvinnorna i sygruppen berättar om verksamhetens betydelse för lättare integrering i samhället och som kommunikationsmedel:

”När vi är på SFI vi kan lära språket men när vi är här vi kan lära jättemycket, vi kan ... umgås med andra människor, vi kan lära oss från samhället, vi kan lära oss nått jobb, ... man kan lära någonting här” (Maria, 43 år, intervju 4, via tolk)

Maria fortsätter och berättar om verksamhetens betydelse: *”När folk kommer hit, dom börjar att fråga oss och prata med oss och när jag är ute, vågar jag att prata med dom”* (Maria, 43 år, intervju 4, via tolk).

Regina understryker språkträningens betydelse i verksamheten:

”Jag tycker om att vara här för att jag har lärt mig jättemycket, jag vet vad betyder ... symaskinen, jag kan säga symaskin, jag kan säga nål, jag kan säga tråd...” (Regina, 52 år, intervju 4, via tolk)

5.9 Metoden/verktyget: ”Skapande verksamhet i socialt arbete”

5.9.1 Delaktighet och meningsfullhet

Flera deltagare upplevde att de fått större meningsfullhet sedan de börjat vara med i verksamheten. Alexandra bekräftar: *” Det är ju jätteviktigt att man faktiskt får känna att man får ha en meningsfull sysselsättning att komma till”* (Alexandra, 21 år, intervju 3). När jag frågade henne på vilket sätt hon tyckte den var meningsfull, svarade hon efter en stunds betänketid:

”Innan jag kom hit, så handlade det ju i alla fall om, att kunna få göra någonting, så att det blir någon form utav, aktiv fysisk stimulans istället för att bara sitta hemma och känna att hela världen sitter utanför men att man inte är en del av den .... För att, när jag är här, då känner ju jag, att jag är delaktig i någonting!” (Alexandra, 21 år, Intervju 3)

När jag åter frågade, vad i verksamheten som gjort att hon mådde bättre, svarar hon:

”... ATT jag får göra någonting och ... hela den här tillvaron här har väl gjort att jag förstår att jag ... får en känsla av att jag *kan!* Jag *KAN* göra saker och, jag klarar *AV, MER ÄN* jag *TROR!*” (Alexandra, 21 år, intervju 3)

5.9.2 Enkelt och kravlöst; något för alla

När vi pratade om skapande verksamhet som metod i socialt arbete tyckte så gott som samtliga respondenter att de var nöjda med deras verksamhet, att det varit en fungerande metod för dem samt att de skulle kunna rekommendera metoden för flera brukare/deltagare inom ramen för socialt arbete. Alexandra uttrycker: *”Alltså, man mår ju bra av det ... och det är någonting som alla kan göra också, alltså det är ju inte ... svårt eller krävande på nått speciellt sätt egentligen”* (Alexandra, 21 år, intervju 3). Didrik i samma intervju håller med, men han hävdar att det som i så fall kan vara krävande är ens ”egna krav” som man sätter upp: *”Ja, det är väl, ens egna krav man sätter upp ... jag menar,*

många anser ju att dom inte kan ... men det är ju dom själva som har bestämt sig fört"(Didrik, 43 år, intervju 3).

5.9.3 Effekter av metoden/ verktyget (enligt deltagares upplevelser)

Monicka redogör som tidigare, för vilka effekter metoden kan föra med sig och bidra med:

"Jag tror att det är läkande när man på något sätt presterar någonting, eller presterar kanske är fel ord, men när man skapar någonting... när man är färdig med det! ... Det är som att det är... en resande och läkande process!" (Monicka, 48 år, intervju 1)

Monicka berättar vidare om vad hon tror om metoden: *"Jag tror att det är som balsam... som balsam för kroppen, att skapa! ... man smörjer upp och lockar fram saker som ... man inte visste fanns!"* Alizia och Tord i samma intervju, håller med henne. Vi kan även läsa under tidiga resultatdelen och under tidigare forskning om hur metoden ger ökat självförtroende, mod och identitetsutveckling, varpå den påverkar fritiden och ökar de sociala kontaktnäten. Ibland möjliggör metoden också ökad kontakt med samhället genom skapandet som uttrycksmedel eller/och kommunikationsmedel.

5.9.4 Bra med variation

Monicka pratar även om skapandets mångfald. Att det är bra att det finns olika former av skapande för olika människor i verksamheten: *"Jag tycker att det är bra att alla delarna finns, eftersom att vi är så olika som individer! ... Olika intresseådror och så där! ... Den valmöjligheten..."*(Monicka, 48 år, intervju 1).

Även Alizia och Tord uttrycker variation som en nödvändighet:

"Jag tycker det är bra med alla, jag tröttnar, jag är lite rastlös så där, så efter jag hade suttit och stickat mina vantar, så var det skönt att kunna hitta på något annat!" (Alizia, 24 år, intervju 1)

"... så tycker jag nog att det är lite gran, det går i vågor! ... Vill jag teckna eller vill jag måla med färg? ... Det ända jag inte gör, det är legoarbeten! ... Men det går också! ... ja, jag gör det mest för att vara snäll, ... så har jag känt det!" (Tord, 59 år, intervju 1)

Peter uttrycker också: *"Ja, jag kan säga att ... jag tycker att det är roligt å göra olika grejer... inte göra samma sak"* (Peter, 26 år, intervju 2). Det tyder på att en omväxling och variationsrikedom i skapandet är uppskattat och positivt. Det som togs upp under rubriken "frihet" och "fritt" skapande, om hur "löpnade band- metoden" inte var något populärt redskap när det gällde att skapa, är värt att återpoängtera, här. Det är även det som Tord försöker uttrycka när han menar att det ända han inte gör är legoarbeten, om det inte är nödvändigt, då kan han göra det för att vara snäll. Monicka, 48 år i samma intervju tror dock

att legoarbetet behövs som komplement, det är bra med balans, lite av varje för verksamhetens helhet. Alizia, 24 år håller med och tillägger: ” *Så att man känner sig lite ... nyttig*”.

5.9.5 Ökad motivation

Flera respondenter redogjorde för hur deras fysiska och psykiska hälsa och välmående påverkats till det bättre av att delta i verksamheten men även hur deras motivation ökat, trots motstånd vad gällde hälsa och vardagsliv. När vi pratade om vad de lärt sig för nytt, om sig själva, berättade Klara:

”Och att jag liksom ... är duktig, om jag kämpar ... och kommer hit! ... ibland kanske det är så att jag inte kan komma, men då kommer jag ändå och det är bra, jag känner att jag har, *kämparglöden* långt inne i kroppen ... för om man mår ... dåligt psykiskt och inte kan gå upp ... jag kan känna ju att ena dagen kanske funkar jätte bra och andra dagen kanske jag känner att det här är ingen bra dag, och det har ju med mitt mående att göra ... men jag kommer ändå och försöker jobba! (Klara, 25 år, intervju 2)

På frågan om hon då lärt sig att hantera måendet och lärt sig att peppa sig själv att komma, svarade hon: ”*nja, hantera har jag nog inte lärt mig men jag går här ändå! ... Fast kroppen säger ifrån så går jag ändå*” (Klara, 25 år, intervju 2). Hon fortsätter, som nämnts även tidigare: ”*någonting jag lärt mig om mig själv det är att jag KAN mer än vad jag tror och att jag kan kämpa bara jag vill!*”.

Monicka berättar hur hon fått motivation att skapa nya arbetsförutsättningar:

”Jag har ju varit *här* ganska *länge* och just nu så har jag, ja men jag har ju skapat mina CV:n och jag har skapat mina personliga brev ... Vilket har lätt till att jag de senaste tre veckorna har varit på tre intervjuer! ... Ja, men visst är det konstigt, jag menar jag, med den sits som jag är i, så jag menar någonting har man väl lärt sig” (Monicka, 48 år, intervju 1)

5.9.6 Några riktlinjer vad gäller skapande och intellektuella funktionsnedsättningar

När jag samtalade med gruppen som även hade intellektuella funktionsnedsättningar var det vissa saker som framstod väldigt tydligt när det handlade om skapande. För det första så gillade ingen av dem detaljrikt, smått eller ”pillrigt” skapande utan det grovmotoriska skapandet var mer intressant och handfast. Jens uttryckte det så här: ”*pilljobb är ingenting för mig! ... Nej, man ska ta så försiktigt och hålla på ... Som att ... så saker, plantera saker*”. Men de hade en kille som älskade att göra det i verksamheten, så jag kan inte dra det som en slutsats men vidare forskning skulle kunna belysa frågan ytterligare. De tyckte mycket om att arbeta med djuren och maskiner, även att arbeta med ull (som citatet nedan) men det var roligare att ”ta i” ordentligt som Jens uttrycker det:

"Alltså det är roligt ... det blir något av det men jag tycker inte att det är något jag vill göra varje dag, för jag vill ju göra, sådant man får Tai, och det är därför jag inte tycker så mycket om att vara inne för det är väldigt slött ... Jag vill göra sådana saker som man måste Tai och arbeta och använda musklerna... ja, ... som går i lagom takt." (Jens, 28 år, intervju 2)

Vidare berättar Jens eftertänksamt om vinterarbetet med att göra julbockar till försäljning:

"Julbockarna, ja, det kan ju vara roligt när man ska göra och sedan sälja sådana saker till andra men ... helst gör jag ju sådana saker som är *aktiva!* ... Jag tycker ju inte om att göra sådana saker som tar *lång TID* innan det händer någonting... Det ska hända väldigt snabbt! Men när de väl var färdiga och det händer något, då tycker jag ju att det är roligt!" (Jens, 28 år, intervju 2)

De verkade inte tycka om stillasittande arbete som krävde koncentration utan mer grovjobb. Sedan tyckte de att det var roligt att skapa saker som de gjorde till sig själva. Att göra skosula till sig själva av ull, var till exempel uppskattat.

5.9.7 Vikten av bra ledare och god uppmuntran

Flera respondenter nämnde slutligen verksamhetsledarna som en viktig tillgång i arbetet och för den egna utvecklingsprocessen. Stödjande omgivning och bra ledarskap främjade de skapande processerna hos deltagarna. Nyckeln till att våga skapa verkar ligga i uppmuntrande ledarskap och stödjande gruppdynamik. Det går att läsa mellan raderna på flera av citaten ovan. Alexandra förtydligar:

"... jag tror helt klart på ... *Ordets kraft* ... Jag tror att det ger jätte mycket, att man måste få *höra* ... saker ... för det finns så många som säger att ... ja, men ... jag trodde att du visste *det* eller jag har redan sagt det *EN GÅNG* men alltså, *jag* behöver *HÖRA saker*, och det tror jag *alla* behöver göra ... flera gånger ... för att man ska ta till sig" (Alexandra, 21 år, intervju 3)

Även Alizia berättar:

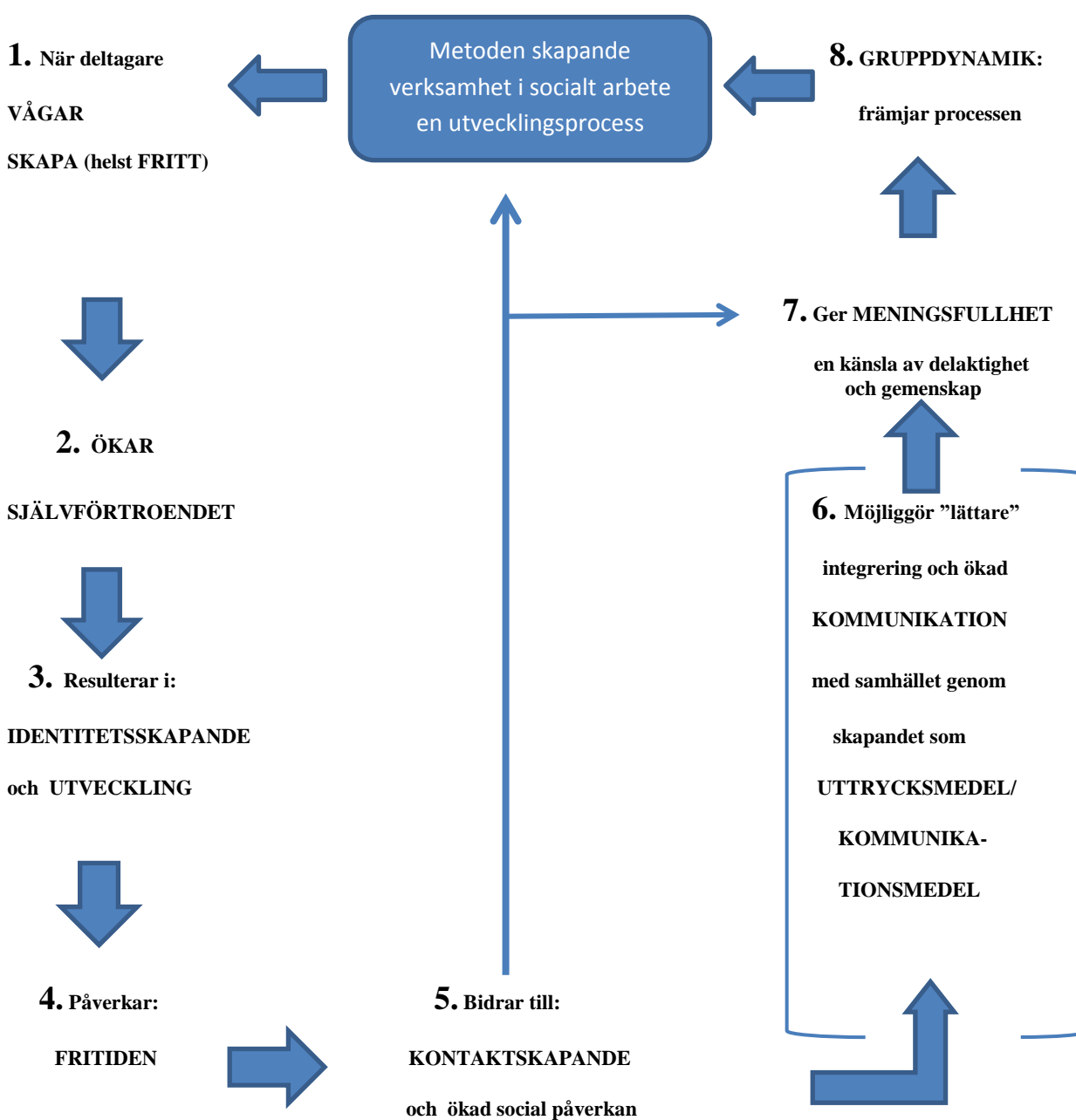
... Det var nog att ... de tjtade lite på mig, det spelar ingen roll hur det blir Alizia ... att jag fick liksom öva upp, att ja, ja ... det är inte så att ... jag slösar på tråd, utan ... det blir bra, så slösar jag lite på de här pärlorna och på den här tråden som jag använder ... att de hela tiden gick runt in och sa ... gör precis vad du vill, använd precis vilken tråd du vill" (Alizia, 24 år, intervju 1)

Även i den tidigare forskningen går det på flera ställen att utläsa betydelsen av uppmuntran och bra ledarskap; Poesin, där deltagare uttryckte respons från gruppen vid uppläsning av poem var en viktig faktor (Hilse, et. al. 2007), bland exempelvis marginaliserade grupper som hemlösa och människor som tidigare lidit av psykisk ohälsa var det speciellt viktigt att få positiv respons från åhörare när det gällde körsång (Gick, 2011), även för aktörerna när det gällde teater för funktionshindrade var publikens respons, applåder och uppmuntran mycket betydelsefull (Gjærum, et. al. 2010).

5.10 Teori och slutsats

Parallellt med/under bearbetningen av kodning och resultat har så kallade ”memos” förts, minnesanteckningar över viktiga punkter och faktorer utifrån studiens syfte och frågeställningar (Bryman, 2008/ 2011). Ur dessa memos, tillsammans med kategorierna och koderna har en teori framkommit, utefter analysmetoden Grounded Theory och datainsamlingsmaterialet. Belägg för teorin går att finna under hela resultatdelen. Här presenteras den kortfattat, utifrån en ”teoretisk” modell:

Teorimodell:

(1) När deltagare *vågar skapa* (helst fritt), trots att det i början kan upplevas som ”läskigt”, under god uppmuntran, från stödjande ledarskap och positiv omgivning, (2) *ökar självförtroendet*, vilket speciellt bland yngre deltagare resulterar i (3) *identitetskapande*, men verkar *utvecklande* för de flesta, även äldre.

Det ökade självförtroendet, modet och utvecklingen gör att (4) *fritiden* också *påverkas*, som bidrar till ökat (5) *kontaktskapande* med andra människor och mod att öka den *sociala påverkan*, samvaron och interaktionen med andra. Här går pilarna lite olika. Detta kan leda till att det (6) *möjliggör integrering och ökad kommunikation med samhället genom skapandet som uttrycksmedel och kommunikationsmedel* men det behöver inte alltid göra det, därför finns där en parentes.

Istället kan det (5) *ökade kontaktskapandet* och den *sociala påverkan*, samvaron och ökade interaktionen leda till en tillfredställd (7) *meningsfullhet* i och med att deltagaren upplever *delaktighet* och mening, (8) *gruppdynamiken* i den skapande verksamheten främjar och underlättar också processen. Men det är även hypotetiskt möjligt att inte alla upplever meningsfullhet och delaktighet och påverkas av gruppdynamikens effekter, men ändå kan uppleva att de fått bättre självförtroende, utvecklats av skapandet, påverkats på fritiden och ökat de sociala förutsättningarna även om grupprocesserna kan verka skrämmande för en del människor med högre integritet än andra.

Pilen kan också gå runt hela förloppet och bidra till att det (6) *möjliggör integrering och kommunikation med samhället* (speciellt i studiens sygruppsverksamhet) men även med tanke på den tidigare forskningen om konstskapande för grupper med psykisk ohälsa där konsten upplevdes som en länk, en bro till det övriga samhället (Howells & Zelnik, 2009 & Lloyed, et. al. 2007) samt teaterns betydelse för funktionshindrade att förmedla en viktig kraft till samhällets olika globala påfrestningar men även applådernas betydelse från publiken till dem (Gjærum, et. al. 2010). Gick (2011) beskrev i sin studie om körsång hur extra viktigt det var för marginaliserade grupper som hemlösa, fattiga och personer som lidit av psykisk ohälsa att få positiv respons från åhörare.

Detta resulterar vidare i en känsla av (7) *meningsfullhet och delaktighet* för deltagarna, de upplever hur de är en del av någonting viktigt och betydelsefullt, som exempelvis teatern för de funktionshindrade skådespelarna (Gjærum, et. al. 2010) eller deltagare från poesigrupper som när de vågar läsa upp sin poesi för andra och vågar få feedback och respons så ger det en känsla av delaktighet och meningsfullhet (Hilse et. al. 2007 & Furman, 2003).

(8) *Gruppdynamikens process* i både poesin vad gällde hur de var trygga i gruppen för att våga läsa upp sina dikter för varandra (Hilse et. al. 2007 & Furman, 2003) men också i trädgårdsodlingsprojektet från Finland, återges hur de uppskattade att samtala med varandra ute vid trädgårdsplanteringen och hur de satte värde på humor, vid arbetet (Rappe, et. al. 2008). Även körsång för marginaliserade grupper som hemlösa, fattiga och personer som lidit av psykisk ohälsa visade sig öka kamratandan i gruppen (Gick, 2011). Under fokusgruppintervjuerna märkte jag som intervjuare också hur gruppdynamiken spelade en betydande roll i de grupper jag besökte och samtalande med och många återgav det under intervjun². Den sista pilen i teorimodellen, leder utvecklingsprocessen vidare till början igen, det gestaltar att utvecklingen vad gäller de skapande konsekvenserna för deltagaren/ individen ständigt utmanas, ju längre metoden/ verktyget används. De gruppdynamiska förhållandena (om de fungerar) inger också trygghet, vilket är en förutsättning för att fortsätta våga skapa och återigen få utökat självförtroende och kunna utvecklas som person.

6. Diskussion

6.1 Diskussion kring studiens metodval

I studien används en kvalitativ ansats, det var ett medvetet val för att ha större möjlighet att låta deltagares upplevelser av skapande inslag få komma till tals samt för att lättare kunna analysera ämnesvalet skapande, genom deras språkliga uttryck. En kvantitativ ansats för studien hade gett den en annan inriktning av kvantitativa drag som i och för sig skulle vara intressanta men inte genererat denna studies ursprungliga syfte på det bästa sättet. Deltagarnas röster kring skapandet som ett verktyg/ metod har i studien kunna gestaltats bäst genom den valda ansatsen.

Vidare har fokusgrupper valts som intervjumetod, utifrån en blandning av strukturerad och ostrukturerad uppläggsform, vilket betytt att teman och ibland frågor kring skapandet som verktyg/metod haft god chans att bearbetas i varje fokusgrupp. Alla medlemmar kom till tals även om några visade sig ha lättare för att hålla i ordet och diskutera mer, men samtliga respondenter har när det gäller skapandets processer yttrat sig i ämnet, även om vissa har behövts lyftas in i samtalet med lite stöd. Sammanfattningsvis har intervju-sessionerna fungerat bra med engagerade respondenter, som studien inte hade klarat sig utan.

---

² Se underrubrik "gruppdynamiska faktorer" i resultatdelen.

Valet av den kvalitativa analysmetoden Grounded theory har varit mest utmanande. Studien hade möjligen blivit enklare att genomföra med ett mer etablerat teoretiskt perspektiv samt en annan analysmetod, men Grounded theory har iallafall gett studien utmaning och arbete, vilket berikat studien dels genom teorin som arbetats fram av materialet.

6.2 Känsla av förnöjsamhet, glädje och stolthet

När deltagare i sociala verksamheter vågar skapa, både vad gäller den tidigare forskningen och i denna studies undersökning, framträder glädje, förnöjsamhet och stolthet ofta som positiva följder. Dessa följder är förmodligen en konsekvens av de skapande mekanismerna, speciellt om god uppmuntran och bra ledarskap föreligger³ samt att det i ett större grupperspektiv kan påverka och avspegla sig på hela gruppen som det exempelvis gjorde på ”aktörerna” i nordisk teater för funktionshindrade (Gjærum, et. al. 2010). Det skulle även ha stöd ifrån forskningen om sinnesstämningars påverkan på tillfälliga arbetsgruppers kreativitet, där det synliggjordes hur positiva deltagares kreativa idéer kunde påverka hela gruppens slutliga genomförande och utförande av en uppgift (Grawitch, et. al. 2003). Neutrala eller negativa sinnesstämningar verkade inte påverka resultatet av utförandet i gruppen men en större vikt lades då istället vid relationsfokusering (ibid), detta skulle i ett kritiskt perspektiv kunna betyda att mer energi går åt till att ”stödja upp” den ”haltande” gruppen som möjligen resulterar i att den glädje som skulle infunnit sig av ett gott arbete i gruppen vid positiv sinnesstämning skulle bli förskjuten, vad gällde tidsaspekt. Ett troligt antagande skulle därför kunna vara att negativa sinnesstämningar bland deltagare ”drar ut på” de fördelaktiga positiva effekter metoden medför, för hela gruppen.

6.3 Bra metod för klienter med psykisk ohälsa, sjukskrivna och för deprimerade

Att glädje, förnöjsamhet och stolthet är troliga följder av skapande processer/mekanismer torde kunna ge metoden ökad relevans för arbete med psykisk ohälsa och för deprimerade. I den övergripande undersökningen om skapande verksamhet i svensk rehabilitering⁴ ges det belägg för det antagandet, då det där återges hur metoden oftast används av praktiker som arbetar inom psykiatrisk hälso- och rehabiliteringsvård (Müllersdorf, et. al. 2012). Ett annat belägg för antagandet är utifrån den tidigare forskningen är studien om kopplingen

---

³ Se resultatdelen, under rubrik: ”Vikten av bra ledare och god uppmuntran”.

⁴ Se; tidigare forskning, under rubriken: ”Skapande verksamhet inom svensk rehabilitering”, inledningen och under rubriken ”centrala begrepp”.

mellan olika former av kreativitet och psykisk ohälsa vad gäller depressionstillstånd, ångest och social ångestliknande symtomtillstånd, där det återges att det finns en stark kausalitet mellan dessa faktorer (Silvia & Kimbrel, 2010). Studien om ett trädgårdsodlingsprojekt för klienter inom psykiatrins öppenvård återger utifrån deras eget projekt men också utifrån hänvisning till andra forskningar hur trädgårdsarbete motverkar stress och är en användbar metod för klienter med depression och psykisk ohälsa då det bryter isolering och utvecklar deras sociala nätverk, då många klienter med dessa symtom ofta isolerar sig och har bristande initiativförmåga (Rappe, et. al. 2008). Att trädgårdsodling reducerar stress borde med fördel även göra metoden relevant för gruppen sjukskrivna.

6.4 Tankarnas påverkan/inverkan och existentiella behov

I studien går att läsa hur kreativitet påverkar och stimulerar våra övriga tankar (Simonton, 2000) samt hur tankeövningar och mindfulness på liknande sätt ger tankarna idéer till skapande miljöer och aktiviteter⁵ (Eriksson, et. al. 2011). Alizia berättade i resultatdelen under rubriken ”Yoga och mindfulness”, hur uppmärksamhetsmuskeln under en mindfulnessövning hjälpt henne fokusera tanken på ett av hennes skapande projekt, då hon genom tankarna fångat upp idén till att vilja sticka en stjärna på sina vantar som senare lett till färdigställande av projektet. I studien om trädgårdsodling för kvinnor med stressrelaterad ohälsa, användes mindfulness för att öka deras förmåga att hantera situationer i vardagslivet och lättare kunna ge dem möjligheter att skapa sina egna miljöer, när det gällde återhämtning (Eriksson, et. al. 2011). I den övergripande studien om svensk rehabilitering som gjorts över svenska arbetsterapeuters arbetsmetoder visade sig alternativa metoder som exempelvis mindfulness, sång och djurterapi användas av 6 %. En trolig förklaring till detta skulle kunna vara att tankarna och ”själen” behöver någon form av ”kraftintag” och ”påfyllning” för att kunna hämta inspiration, men även för att ”orka” skapa. Detta antagande stödjer sig på Monickas citat i resultatdelen, där hon återger hur: ”många kunde vara ganska tom när de kom till mindfulnessrummet, men hur de när de gick där ifrån, känt sig betydligt bättre till mods, för att de hämtat kraft”. Tankarna och ”andlighetens” betydelse för skapande skulle vidare kunna vara ett uppdrag för framtida forskning. (Furman, 2003) behandlar många existentiella aspekter av skapande, när det gäller poesi i sin studie, men det torde finnas ett betydligt större och mer övergripande

---

⁵ Se resultatdelen, underrubrik: ”Yoga och mindfulness”.

behov av denna slags forskning än så, som även sträcker sig ut till att omfatta andra skapande verksamhetsformer.

6.5 Diskussion kring studiens teori och slutsats

Alizia får figurera som ett exempel, vid analys av studiens teorimodell. Under rubriken "Frihet och "Fritt" skapande både "läskigt" och "förlösande" berättade Alizia hur hon i början av sin tid i verksamheten upplevde friheten när det gällde skapandet som något "läskigt" för att hon dels inte trodde på sig själv. Genom den stödjande atmosfären och gruppdynamiken samt av "peppande" ledare som uppmuntrade henne att fortsätta trots motstånd, växte självförtroendet när hon "vågade" börja ta för sig mer och mer. Det sista citatet under rubriken "Någonting konkret, praktiskt och avstressande" visar hur metoden gett resultat på fritiden genom att "fungera som ett verktyg för att hantera ångest", efter hennes egna ord. Hur hon istället för att "skära sig, bränna sig på brännhett vatten" eller "ställa sig och röka frenetiskt" började rita vad som "kändes inuti". Hon beskrev hur det var "positivt för hennes hälsa", att göra någonting "konkret".

I andra citat från Alizia, exempelvis under "Påverkan på fritiden" berättar hon hur hon nu "sover och tränar som en normal människa", hur hon tycker det är "kul att vara kreativ" och att hon nu tar fram sina stickor hemma eller "fnular på låttexter" till sin gitarr, vilket tyder på en positiv identitetsutveckling som påverkat hela hennes liv och därav gett henne ökad mening. Men för alla som använder metoden kanske det inte upplevs lika positivt som i Alizias "önskvärda" fall. Vad händer med deltagare i en grupp som ser hur andra lyckas skapa och får beröm, utvecklas och når ett bättre självförtroende, när de själva inte upplever sig förmå använda skapandet och det kanske till och med blir till ett krav som leder till utmattning och eventuellt till ännu djupare sjukskrivning mot den rehabiliteringsverksamhet som skulle fungera som återhämtning och uppbyggnad för dem? Det kanske även skulle kunna leda till avundsjuka?

En kritisk dimension, när det handlar om det fria i skapandet, skulle kunna vara att de skapande verksamheterna blir prestationsinriktade och kravbetonade vilket skulle kunna leda till tråkiga konsekvenser för "sköra" deltagare som kommer från en bakgrund av att redan vara utbrända eller sjukskrivna. Ett annat kritiskt perspektiv skulle kunna vara att skapande och "fritt skapande" inte passar för alla, även om de fria aspekterna av skapande från studiens respondenter vittnade om dess positiva fördelar, men så torde det vara med alla metoder inom socialt arbete, att en och samma metod inte kan fungera för alla därför

att vi är olika som människor. En annan kritisk reflektion över respondenternas positiva upplevelser vad gäller de skapande processerna skulle rimligen kunna vara, att verksamhetsledarna som valt ut deltagare för intervjuen, valt de som gynnats mest av den skapande verksamheten, vilket skulle kunna leda missvisande i studiens resultat. Det är därför bra om vidare forskning av ett större antal deltagare kan genomföras för framtiden.

6.7 Förslag till framtida forskning

När det gäller att klargöra huruvida grovmotoriskt skapande framför ”pillrigt” och finmotorisk skapande mer fördelaktigt kan används bland grupper av intellektuella funktionsnedsatta, behövs vidare forskning. Det samma gäller spektionerna kring ålderns betydelse när det handlar om skapande processer. Är ålder verkligen ett hinder för skapande och ger skapande identitetsutveckling främst för yngre åldrar? Har inte äldre människor också behov av någon form av identitetsutveckling när det handlar om skapande processer och hur kan deras behov av utveckling i så fall stimuleras? Vidare behövs framtida forskning och uppföljning kring varför kommunernas samverkan enligt lagrummet, från SoL 5 kap. 7-8 §, inte fungerar. Det går även att ställa sig kritisk till den allmänt rådande trenden om att all forskning och alla ”betydelsefulla” metoder och verktyg, för att kunna brukas helst skall vara evidensbaserade. Kan kreativt skapande verkligen rättfärdiggöras och mätas genom statistik och mått, borde det inte bara få vara en naturlig resurs i det sociala arbetet?

7. Referenser

- Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder (B.Nilsson övers.) (2 uppl.)*. Stockholm: Liber (Originalarbete publicerat 2008).
- Eriksson, T., Westerberg, Y. & Jonsson, H. (2011). Experiences of women with stress-related ill health in a therapeutic gardening program. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 78(5), 273-281. doi: 10.2182/cjot.2011.78.5.2
- Furman, R. (2003). Poetry therapy and existential practice. *The Arts in Psychotherapy*, 30(2003), 195-200. doi: 10.1016/S0197-4556(03)00052-2
- Gjærum, R.G., Ineland, J. & Sauer, L. (2010). The Story about Theater Organizations, the Public's Approval, and the Actors' Identity Formation in Nordic Disability Theater. *Journal of Social Work in Disability & Rehabilitation*, 9(4), 254-273. doi: 10.1080/1536710X.2010.523648
- Grahn, P. & Ottosson, Å. (2010). *Alnarpsmetoden Trädgårdssterapi: Att ta hjälp av naturen vid stress och utmattning*. Bonnier existens.
- Grawitch, M.J., Munz, D.C. & Kramer, T.J. (2003). Effects of Member Mood States on Creative Performance in Temporary Workgroups. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 7(1), 41-54. Doi: 10.1037/1089-2699.7.1.41
- Howells, V. & Zelnik, T. (2009). Making Art: A Qualitative Study of Personal and Group Transformation in a Community Arts Studio. *Psychiatric rehabilitation journal*, 32(3), 215-222. doi: 10.2975/32.3.2009.215.222
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun (S-E, Torhell övers.) (2 uppl.)*. Lund: Studentlitteratur
- L.Gick, Mary. (2011). Singing, health and well-being: A health psychologist's review. *Psychomusicology: Music, Mind & Brain*, 21(1 & 2), 176-207. doi: 10.1037/h0094011
- Lloyd, C., Wong, S.R. & Petchkovsky, L. (2007). Art and Recovery in Mental Health: a Qualitative Investigation. *British Journal of Occupational Therapy*, 70(5), 207-214. Hämtad från databasen Proquest social science.
- Lindqvist, R., Markström, U. & Rosenberg, D. (2010). *Psykiska funktionshinder i samhället: aktörer, insatser, reformer*. Malmö: Gleerups.
- Müllersdorf, M. & Ivarsson, A.G. (2012). Use of Creative Activities in Occupational Therapy Practice in Sweden. *Occupational therapy* 19(2012), 127-134. Doi: 10.1002/oti.1327
- Rappe, E., Koivunen, T. & Korpela, E. (2008). Group Gardening in Mental Outpatient Care. *Therapeutic communities*, 29(3), 274-284. Hämtad från databasen Proquest social science.

Regeringskansliet. (2007). *Skapande skola – satsning på mer kultur i skolan*. Kulturdepartementet. 18 september, Senast uppd. 28 april 2014. <http://www.regeringen.se/sb/d/1897/a/88180>. Senast hämtad 2014-06-19

Silvia, P.J. & Kimbrel, N.A. (2010). A Dimensional Analysis of Creativity and Mental Illness: Do Anxiety and Depression Symptoms Predict Creative Cognition, Creative Accomplishments, and Creative Self-Concepts?. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 4(1), 2-10. doi: 10.1037/a0016494

Simonton, D. K. (2000). Creativity: Cognitive, Personal, Developmental, and Social Aspects. *American Psychologist*, 55(1), 151-158, doi: 10.1037/0003-066X.55.1.151

Svt. (2013a). *Skapande kraft som läker*. Värmlandsnytt. 16 september. <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/varmlandsnytt/skapande-kraft-som-laker>. Senast hämtad 2014-06-19

Svt. (2014). *Kultursatsning når bara hälften av eleverna*. Smålandsnytt. 7 januari. <http://www.svt.se/nyheter/regionalt/smalandsnytt/kultursatsning-nar-bara-halften-av-eleverna>. senast hämtad 2014-06-19

Svt. (2013b). *Skapande skola för de redan frälsta*. Kultur. 4 december. <http://www.svt.se/kultur/skapande-skola-for-de-redan-fralsta>. senast hämtad 2014-06-19

Transkriberat datainsamlingsmaterial från de fyra fokusgruppsintervjuerna.

Wibeck, V. (2010). Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod (2 uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Bilagor

B.1 Intervjuguide

Till fokusgruppen

Före intervjun

Definition:

Med **skapande verksamhet** menar författaren sådant som vi människor skapar genom kreativa sysslor, exempelvis genom trädgårdsodling, hantverk, att måla, skriva, pyssla eller baka. Sådant som börjar skapas inifrån och sedan kommer ut på något sätt, ofta via händerna.

Information till respondenterna:

Informerat samtycke: Berätta kort om syftet med undersökningen och intervjun, hur den går till, risker, fördelar med deltagande. Frivilligt deltagande i studien (Kvale & Brinkmann, 2009). Mitt syfte med studien är att undersöka skapande verksamhet som metod i socialt arbete. Frågor som kommer att behandlas i studien är bland annat *hur deltagare i sociala projekt som jobbar med skapande verksamhet upplever metoden. Därför ÄR NI mycket viktiga för studien!!*

Konfidentialitetens betydelse: Privata data som identifierar deltagarna i undersökningen kommer inte att avslöjas och medtagas. Om något ska identifieras måste det i så fall godkännas av deltagaren först, enligt rekommendationer av Kvale & Brinkmann (2009).

Info kring användande av bandspelare. Ge utrymme för eventuella frågor. (Kvale & Brinkmann, 2009).

- Ålder på deltagarna?
- Antal i fokusgruppen?
- Kön?

Intervjun

Bakgrundsfrågor:

Har någon av er tidigare deltagit i något socialt projekt/ rehabilitering som använt skapande inslag som verktyg?

Om ni jämför med andra sociala projekt som ni kanske deltagit i som sysselsättningsplats men som inte använt skapande verksamhet som metod, hur tycker ni då just skapandet fungerar som metod?

Hur länge har ni deltagit i denna verksamhet?

Öppningsfråga:

- Vad tänker ni på när jag säger: ”skapande verksamhet”?

Specificerade, sonderande, direkta och strukturerande frågor:

- Vad är *era upplevelser* av att arbeta med *skapande inslag* i form av att ”...” här på ”...”?
+ Vad är det som ni tycker om, med/i den här verksamheten?
- Finns det något ni inte tycker om, med/i den här verksamheten?
- Hur tycker ni det är att arbeta med *skapande* i form av ”...”, i grupp?
+ Vad tycker ni/ upplever ni är bra med att arbeta med *skapande* i grupp?
- Finns det något som ni upplever kan vara svårt eller jobbigt med att arbeta i grupp?
- Finns det någonting ni har lättare att skapa ”inom verksamheten”, när ni inte är i grupp?
- Hur känner du, sedan du börjat vara deltagande här på ”verksamheten” och arbetat med *skapande* ”i form av att...” som hantverk, att det *påverkat dig? Har det påverkat dig?*

Angående: * *Hälsa/mående*   **Socialt/ Social förmåga*   **dina tankar/känslor*

*fritid (har den förändrats någonting?) * *Har du lärt dig någonting?* (Vad?)
(något nytt om dig själv?)

- Vad tycker du, om att arbeta med *skapande* som just ”verksamhetens form”, i social verksamhet som metod/rehab?
+ Vad är bra?
- Finns något du inte tycker om eller som är svårt, dåligt?
- Finns det någon annan *skapande verksamhet* som du skulle *önska fanns här?* Något som du *saknar* för att den här verksamheten ska bli bättre, vad gäller din rehabilitering och verksamhetens ”skapande upplägg, som metod”?

Efter intervjun.

Hur kändes intervjun?

Finns det något mer ni vill tillägga, nu efteråt?

Moderatorn kan avsluta med att nämna några av de viktigaste lärdomarna från den utförda intervjun (Kvale & Brinkmann, 2009).

Efter intervjuns slut. Är det en fördel om intervjuaren avsätter ca tio minuter, till att reflektera över vad intervjun gett för lärdomar. Det är av stor vikt att formulera intryck som är färska och aktuella (Kvale & Brinkmann, 2009).

B.2 Deltagande respondenter**Verksamhet 1***Deltagande respondenter och deras tid i verksamheten:*

Fingerat namn:	Ålder:	Tid i verksamheten:
Alizia	24 år	8 månader
Monicka	48 år	1 och ett halvt år
Tord	59 år	3 veckor

Verksamhet 2*Deltagande respondenter och deras tid i verksamheten:*

Fingerat namn:	Ålder:	Tid i verksamheten:
Peter	26 år	6 månader
Klara	25 år	1 år
Jens	28 år	1 år

Verksamhet 3*Deltagande respondenter och deras tid i verksamheten:*

Fingerat namn:	Ålder:	Tid i verksamheten:
Didrik	41 år	Ca 3 månader, heltid
Alexandra	21 år	Snart 3 månader, heltid
Bella	28 år	1 år

Verksamhet 4*Deltagande respondenter och deras tid i verksamheten:*

Fingerat namn:	Ålder:	Tid i verksamheten:
Vivianne	62 år	1 år
Regina	52 år	1 månad
Dolores	45 år	1 år
Maria	43 år	1 år

B.3 Presentation över kategorier och koder**Kategorier:****Koder:**

<p>Frihet och "fritt" skapande, både "läskigt" och "förlösande"</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Frihet (inte efter mall eller löpande band) -Omväxlande, stimulerande, variation -Frigörande -Glädje över att själv få skapa -Utvecklande -Läskigt (speciellt i början) -Utmaning, förväntan, spänning -Upptäckt av ett verktyg (ibland revolutionerande) -ökat självförtroende, självtillit, självkänedom, pondus -Känsla av stolthet, förnöjsamhet, lycka -Kraft -Ger ökat mod (vågar mer)
<p>Identitetsskapande och utvecklande</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ökat självförtroende -Identitetsskapande/ Identitetsutvecklande -Utvecklande -Ökad acceptans av sig själv (nöjd, behöver inte vara "normal")
<p>Någonting konkret, praktiskt samt avstressande</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Ingen stress/ Avstressande -Frigörande -Kravlöshet -Tillåtande atmosfär -Redskap, verktyg -Ej "pill" skapande mer "grovmotoriskt" skapande & aktivitet hos intellektuella funktionshindrade
<p>Påverkan på fritiden</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Positiv eller neutral påverkan på fritiden -Bättre hälsa & mående -Ökad social påverkan
<p>Stimuli och sidofaktorer till skapande</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Mindfulness (meditativa tankeövningar) -Yoga -Djurs påverkan -Ålder och kön
<p>Kontaktskapande och ökad social påverkan</p>	<ul style="list-style-type: none"> -ökad social påverkan / samvaro -Gruppdynamikens betydelse -Gemenskap
<p>Skapandet som kommunikationsmedel med övriga samhället</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Möjliggör integrering till samhället -Skapande som kommunikationsmedel och uttrycksmedel
<p>Positiva och negativa aspekter av metoden/ verktyget: Skapande verksamhet i socialt arbete</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Chans att påverka skapandet i verksamheten (idéer och synpunkter) -Meningsfullhet och en känsla av delaktighet -Bra ledare / uppmuntran, stöd viktigt -Utmaning, förväntan, spänning -Uppskattad metod (bland deltagare) -Skapar sysselsättning -nöjda deltagare -tillgodosedd verksamhet (få klagomål) -Skapande skapar trygghet -ökad motivation -Kortare tid i verksamheten mindre tilltro eller under utveckling -tidsbrist (ont om tid för skapande i verksamheten)